

פ ר ט י - כ ל
 ישיבה נה/שכ"ז של הממשלה
 כ"ד בסיון תשכ"ז - 2.7.67

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר, י. אלון, ז. ארן (מסעיף 589ב'), מ. בגין, י. בורג, מ. בנטוב, י. ברזילי, ח. גבתי, י. גלילי, מ. דיין, ז. ורהפטיג, י. ישעיהו, מ. כרמל, י. ספיר, פ. ספיר, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, ז. שרף.

נעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל),
 א. ששון (חולה).

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
 א. לבבי - המנהל הכללי של משרד החוץ

- סדר היום: 589. סקירות
 590. הסברה בחוץ-לארץ
 591. יציאת תושבי הגדה-המערבית לגדה-המזרחית
 592. המצב הכספי של הטכניון
 593. אישור הצעת חוק שירות מילואים (תגמולים)
 (תיקון מס. 5), תשכ"ז-1967
 594. ערעור על החלטת ועדת השרים בעניין טיסות
 שכר של צליינים לגדה-המערבית
 595. אישור הצעת חוק החנינה, תשכ"ז-1967
 596. הענקת סמכות לשר-המשפטים להתקין תקנות שעת-
 חירום

589. ס ק י ר ו ת

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני פותח את הישיבה. יש לנו סדר-יום גדוש, ויכול להיות שנצטרך השבוע לקיים עוד ישיבה. אשתדל לסקור בקצרה, עד כמה שאפשר, עניינים הנוגעים לעצרת, ואני מבין שגם שר-הבטחון יש לו מה למסור.

אתחיל בענייני העצרת. ייתכן שמה שאני מוסר כבר ידוע לחברי-הממשלה, אבל רצוי לסכם. כידוע מונחות בפני העצרת כמה הצעות להחלטה: (1) ההצעה הסובייטית מה-19 ביוני; (2) ההצעה האמריקנית מה-20 ביוני; (3) ההצעה היוגוסלבית, שבשושבינותה משתתפות גם אפגניסטן, בורונדי, ציילון, קונגו-בראזאויל, קפריסין, גינאה, הודו, אינדונסיה, מאלי, פקיסטאן, סומאלי, טנזניה וזמביה. הצעה זו הינה ביסודה ההצעה הסובייטית בלי סעיף הגינוי המפורש של ישראל והתביעה שישראל תשלם פיצויים. עיקר ההצעה, קריאה לנסיגה ללא-תנאי לקווי שביתת-הנשק ובקשה ממועצת-הבטחון לדון בבעיות האזור לאחר הנסיגה. התיקונים שהוכנסו בהצעה על-ידי שושביניה הינם מילוליים ואינם משנים את מהותה. יש לציין שאלבניה מצאה את נוסח-ההחלטה הולם את עמדתה הקיצונית ביותר וביקשה רק להגיש תיקון אשר יחזיר לנוסח את סעיף גינוי ישראל;

(4) הצעה של ארצות אמריקה-הלטינית בשם טרינידד, פנמה, פראגוואי, ונצואלה, קוסטה-ריקה, ארגנטינה, בראזיל, צ'ילה, גוואטמלה, בוליביה, הונדורס, מכסיקו, גויאנה, סלבדור, ג'מייקה, ניקאראגואה, אקוודור וקולומביה. ההצעה קוראת לישראל לסגת מהשטחים שהיא כבשה בירדן, סוריה וקע"ם,

ולצדדים לסכסוך לשים קץ למצב הלוחמה ולנסות להגיע לדו-קיום שיהיה מבוסס על שכנות טובה ויישוב בעיות בדרכי-שלום. ההחלטה מבקשת גם ממועצת-הבטחון להמשיך באופן דחוף בדיון במצב במזרח-התיכון תוך שיתוף-פעולה עם הצדדים, מתוך הסתמכות על נוכחות או"ם באזור כדי להגיע ליעדים הנ"ל, להבטיח חופש-שיט, להביא לפתרון מלא של בעיית-הפליטים ולערוב לשלמות ועצמאות של כל המדינות. בהחלטה גם סעיף המביע מישאלה שמושב-העצרת הבא ידון בהקמת "משטר בינלאומי לעיר ירושלים".

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זאת אומרת שאנחנו לא צריכים לסגת מירושלים השלמה, עד שהיא תהיה בינלאומית?

ראש הממשלה ל. אשכול:

ברור שהם מציעים זאת מפני שעשינו את האיחוד.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הם מציעים נסיגה וקוראים לשים קץ למצב-הלוחמה, ויש סעיף מיוחד על משטר בינלאומי לירושלים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

החומר שאני קורא לפניכם מבוסס על מיברקים שמגיעים מניו-יורק. אני מבין שבהצעה האמלט"ית ישנה מישאלה שבישיבת-העצרת ידונו בסעיף זה.

(5) הצעה פקיסטנית התובעת מישראל לבטל את איחוד

ירושלים.

(6) הצעה ביוזמת סקנדינביה ומדינות-מערב אחרות

כולל ארצות-הברית ובריטניה, הקוראת לחברות או"ם להגביר תרומותיהן לססו"ת נוכח הצרכים המוגדלים בטיפול בפליטים.

אנו מרכזים כעת את כל מאמצינו בהבטחת שליש חוסם

נגד ההצעה היוגוסלבית. ביומיים האחרונים נעשתה פעולה נמרצת ומקיפה בכל בירות-העולם, שכללה גם מסירת שדר מיוחד בשם שר-החוץ אבן לכל שרי-החוץ. במאמצים אלה שתי חזיתות עיקריות: מדינות אפריקה ומדינות אמל"ט.

עמדת מדינות דרום-אמריקה אחדות לגבי הנוסח

היוגוסלבי לא היתה בטוחה. בהתחשב בעובדה זו לא מצאנו לנכון להתנגד לגיבוש ההצעה האמל"טית אף-על-פי שהיא לקוייה מבחינתנו (היעדר קריאה למשא-ומתן ישיר ותביעה למשטר בינלאומי בירושלים), כי ראינו ביוזמה זו הדרך היחידה להבטיח שמדינות אמל"ט תתמוכנה בהצעתו ותראינה על-ידי-כך את עצמן חופשיות להצביע נגד ההצעה היוגוסלבית.

עמדת מדינות-אפריקה קיבלה מיפנה חמור כאשר

המשלחת הצרפתית באו"ם התחילה לפעול בקרב האפריקאים הפרנקופונים כדי להניעם לתמוך בהצעה היוגוסלבית. נעשתה פעולה מיוחדת בבירות-אפריקה הפרנקופוניות כדי לסכל את ההשפעה הצרפתית. פעולה זו עדיין בעיצומה.

השר י. ספיר:

אני שמעתי שאחד הדברים שדה-גול רוגז עליו, שהפרוגנוזה שלו, שאנחנו נושמד, לא נתגשמה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא הייתי אומר שהיתה לו פרוגנוזה כזאת, הייתי אומר שהוא רוגז על זה שזה לא החליש, אלא חיזק את ארצות-הברית.

נוסף להחמרה בעמדת צרפת אשר התייצבה מאחורי ההצעה היוגוסלבית, יש לציין גם שבשלב מסויים נתגלתה התרופפות בעמדה הבריטית ונטייה מצד לונדון להימנע בהצבעה על ההצעה היוגוסלבית. פעולה דיפלומטית נמרצת מצד ישראל וארצות-הברית בלונדון הניעה את הבריטים לחזור למחנה המתנגדים ליוזמה היוגוסלבית.

יש להדגיש שעמדת ארצות-הברית בשלבים מכריעים אלה של המערכה נשארת איתנה ושנציגויות אמריקאיות ב-86 בירות העולם קיבלו הוראות לפעול במרץ במישור הגבוה ביותר לגיוס קולות להכשלת ההחלטה היוגוסלבית. בפעולה זו על נציגי ארה"ב להדגיש שמדובר באינטרס בטחוני אמריקאי. כך הוא קיבל הוראה.

נראה כי ההחלטה בעמדה האמל"טית באה בעיקר בעקבות איחוד ירושלים ופעולת הוואתיקן בקרב המשלחות הלטיניות באו"ם. עם זאת, נראה כי כתוצאה ממאמציו ופעולות ארה"ב, קיים סיכוי סביר להבטיח בכל-זאת שליש חוסם נגד ההצעה היוגוסלבית. יש לקוות שניתן יהיה גם להכשיל את ההצעה הפקיסטאנית. לפי ההערכה האחרונה, נראה שלהצעה האמל"טית אין סיכוי להתקבל. כתוצאה מכך ייתכן והדיון יסתיים ללא החלטה עניינית, או שהעצרת תחזור לרעיון שכבר הושמע והוא, להסתפק בשיגור אישיות לאזור, אשר תנסה לבדוק אפשרויות יישוב הסכסוך.

לדעת מר תקוע, אשר סיכם את הדברים האלה, חיוני שבעקבות הדיון בממשלה תפורסם הודעה, או בשם הממשלה או בשם ראש-הממשלה, בה נחזור על סכנות ההצעה היוגוסלבית.

יש להדגיש, שפירושה חזרה למצב של מלחמה שמדינות-ערב כפו על ישראל במשך עשרים שנה, ועד לחידוש הקרבות. סכנה זו הומחשה גם על-ידי התקרית מאתמול ליד התעלה. בהודעה זו יש לומר, שכל התומך בהצעה היוגוסלבית נוטל על עצמו האחריות הכבדה ביותר של מתן יד להמשך המלחמה, ולקרוא למדינות שוחרות השלום להתייצב נגד מזימה ערבית-סובייטית זו.

מר תקוע מציע שהודעת-הממשלה תתייחס לעוד שתי נקודות: (א) הקמת ועדה לעיון בבעיית-הפליטים; (ב) הקמת המועצות הנוצרית והמוסלמית, המייעצות בשאלת מקומות קדושים. כנראה שההודעה שלנו אחרי הישיבה ביום-חמישי בתל-אביב, לא זכתה להד מספיק בחוץ-לארץ.

בקשר עם זה אני רוצה למסור עוד דבר, גם זה כבר היה בעתון, שמנכ"ל משרד ראש-הממשלה, ד"ר הרצוג, יצא לרומא, לפי בקשתי. לא פירסמנו זאת קודם, כי לא היה ידוע אם הוא יגיע לשיחה עם מישו או לא. הוא נפגש יחד עם שגרירנו-ברומא, אהוד אבריאלי, עם דל-אקוואה, סגן-מזכיר המדינה של הוואטיקן. היתה זו שיחת-גישוש של דעתם, ואנשינו התרשמו שיש נכונות בוואטיקן לדו-שיח. אנשי הוואטיקן גם הסכימו לפירסום הודעה משותפת על הפגישה, ובה הביא ד"ר הרצוג ברכה מראש-ממשלת-ישראל לאפיפיור, ליום-השנה לבחירתו לתפקידו.

אני מקווה שעוד בישיבה זו אוכל למסור משהו על הוועדה לתכנון נושא הפליטים. אני חשבתי שעד כמה שאפשר, דבר זה צריך להיות פנימי, אבל ראיתי בעתון שבכל האסיפות מדברים בעניין זה. היות ובעניין זה קשורים כמאה איש, כל אחד לפי מקצועו, ביניהם גם פרופסורים מהאוניברסיטה

ומהטכניון, ויש ביניהם כאלה שבאו להציע את עצמם אחרי שנודע להם מהעתון שהולך ומוקם גוף כזה, ואני מעוניין לקשור אותם לעניין זה, נצטרך להקים ועדה לריכוז העניין. אולי אביא זאת לכאן, לאחר שאקבל את הטיוטה הראשונה של האנשים שעוסקים בזה. חלקם המכריע של האנשים צריך לבוא ממשדד החקלאות, המוסד לחקר החקלאות, המחלקה-להתיישבות, ובנוסף לזה מומחים שונים, כי אנחנו נטפל בזה לא רק מצד החקלאות, אלא קצת גם מלאכה, קצת חרושת, ויש בעייה של ענייני ההשקיה. יש לנו אנשים שמתמצאים בעניין זה. כאשר נגיע לניסוח ראשון של התכנית, צריך יהיה להפנות תביעה בעניין זה אל העולם-כולו וגם אל מדינות-האזור, אם יתברר שאנחנו איחדנו את הגבול עד לירדן. מה שאני מקווה ומניח, ועל-ידי-כך מתווספים שטחי-אדמה במורדות, או בסביבות בית-שאן עד לירדן, ושם יהיו לנו מים. אתם יודעים שאני בונה על חלק ממי-הליטאני - בכל-אופן זה נימוק טוב לטיעון - ואולי חלק גדול יותר ממי-ההתפלה. בשבועות האחרונים אנחנו קצת הזנחנו את העניין. צריך לבדוק את העניין, ייתכן שיהיה צורך בתוספת-השקיה ותוספת מתיישבים. צריך לעשות שם גם תאורה, מלאכה וחרושת, ואולי להגדיל את מפעל הע'ור. ידוע כי במידה שגדל מפעל-ההתפלה, בה במידה יש סיכוי להוזלת מחיר המים. צריך יהיה בבוא הזמן להגיד, אם תהיה אפשרות לכך, שהכסף הזה יינתן כולו כגראנט, בייחוד החלק הזה שהולך לשם יישוב פליטים. תמיד אומרים לנו שהעיכוב איננו בכסף, כי יש כאלה שרוצים פעם-אחת-ולתמיד לפתור את בעיית הפליטים הערביים, ואנחנו יכולים לעזור לפחות בחלק.

רענן וייץ מרכז את העניינים ואני מקווה, עוד תוך כדי הישיבה הזאת, לקבל ממנו הצעות מהאנשים על מקצועותיהם השונים.

שר הכריאות י. ברזילי:

בקשר לסקירת ראש-הממשלה על דיוני העצרת, האם

ידוע מה קרה עם רומניה?

המנכ"ל מר א. לבבי :

רומניה תצביע בעד ההצעה היוגוסלבית. הם נבדלו
כבר במידה מספקת מהגוש שלהם, בזה שלא ניתקו את היחסים אתנו, ויותר מזה כנראה
אינם יכולים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

גם הדיבור לעצם העניין היה יותר סימפטי.

שר המשפטים י. ש. שפירא :

בינתיים מאורר נסע לפקינג.

המנכ"ל מר א. לבבי :

ייתכן שזה קשור בנסיעתו של מאורר לפקינג, אני
חושב שהסיבה היא, שיש לחץ אדיר של ברית-המועצות על רומניה. ברית-המועצות מנסה
להשפיע שזה לטובת ישראל והיא תדאג לכך שלא ירמו אותנו, ושיהיה חופש-שיט, וצריך
להבין שסירובנו לסגת עלול לפגוע בשלום התלוי על בלימה.

(ב) סקירת שר-הבטחון

השר י. גלילי :

הייתי מבקש ששר-הבטחון יספר גם על התקרית שהיתה

בדרום.

שר הבטחון מ. דיין:

היו שתי תקריות, ואני אמסור על שתיהן. אחת היתה אתמול בבוקר, של ערבים שהתפרצו ברפיח לאחר ממחנות-המזון של אונר"א. אונר"א פנתה אלינו פעמים מספר וביקשה שנשמור על המחנות. במחנות רבים אנחנו שומרים, בחלקו על-ידי שמירה רצופה ובחלקו על-ידי שמירה של פטרולים. אלה מחנות הנמצאים בתוך יישוב צפוף; עושים פירצות בגדר, וגניבות אלו מלוות מדי-פעם-בפעם במעשי-תוקפנות. הם לא עושים זאת בהסתר ואינם בורחים, וכך היה גם אתמול ב-07.00 בבוקר, כאשר אנשים באו למחנה והיו שם מאות ערבים. תחילה ירו באוויר, אחר-כך התחילו לירות יותר, ובסופו של-דבר נהרגו שלושה-עשר איש, כולם גברים. ליד המחנה הזה של אונר"א יש גם מחסן של תחמושת שהמצרים השאירו שם, ושם זרקו רימון.

אני לא מאושר מסידורי-השמירה שהיו לנו שם. בכל-זאת, מאות אנשים אלה אפשר היה אולי למנוע לפני שהם מתחילים לפרוץ. אבל כדי לעשות סידורי-שמירה יותר טובים צריך להכניס הרבה יותר כוחות לשם, כי צריך לשמור יום ולילה. ודאי נעשה זאת.

ברצועת-עזה, כולל רפיח, מכל השטחים האחרים, מרוכז האלמנט התוקפני, ללא כל השוואה למה שמתרחש בגדה-המערבית, גם בחלק הישראלי-סורי. בחלק הישראלי-סורי אלה בעיקרם דרוזים וקצת צ'רקסים. בעזה יש מאות רבות של פקידים מצריים שאיננו ממהרים להחליף אותם ולהחזיר אותם למצרים, כי אנחנו רוצים להגיע אתם להסדר-חילופין עם האזרחים היהודים שנמצאים שם.

אינני יודע בדיוק מהי השפעת אנשי הצוות של אונר"א, זה מאות רבות של אנשים, ביניהם ערבים ממצרים וערבים מהלבנון. אנחנו לא אסרנו על אונר"א להחזיק בצוות-העובדים שלהם בני עמים שונים. הם גם העמידו זאת כתנאי בשעתו, שברגע שאנשי אונר"א יטפלו בפליטים, זה עניינם מאיזו ארץ יהיו אנשי הצוות.

תהיינה הסיבות אשר תהיינה, אין ספק שבחלק הזה של עזה, המצב הוא, מבחינת יחס האנשים, שהוא הרבה יותר עוין והרבה יותר תוקפני, גם מצד האוכלוסיה, ויותר פרוע מאשר במקומות אחרים. אני לכן חושב שייתכן ונצטרך מדי-פעם-בפעם להגיע להתנגשויות כאלו, עד שהדבר יתייצב. יש שם המון נשק, ואולי גם הקירבה בסופו-של-דבר למצרים משפיעה, שם אפשר לנוע בחולות. אנו רק חודש ימים מאז תחילת המלחמה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם אונר"א פנתה אלינו בכתב, בבקשה לשמור על

המקומות?

שר הכחול מ. דיין:

יכול להיות שיש גם בקשה בכתב, פה אין ספק בכך

שהם התובעים ואנחנו הנתבעים.

המנכ"ל מר א. לבבי:

היתה פעם מחאה שלהם בכתב על הביזה במחנות-רפיה.

שר העבודה י. אלון:

הביזה של הערבים, לא שלנו.

המנכ"ל מר א. לבכי:

הם לא אמרו ביזה של הערבים, הם מחו נגד הביזה,

ולא יותר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

גם במקרה כזה אפשר לירות ברגליים ובאוויר, ולא

מיד להתחיל להרוג.

שר הבטחון מ. דיין:

ייתכן שלו אתה ואני היינו שם, היינו עושים

זאת, אבל כאשר יש יחידה מול מתפרעים...

שר הפנים מ.ח. שפירא:

צריך לתת הוראות.

שר הבטחון מ. דיין:

הוראות כאלה יש, ואיני יודע אם הם עברו על הוראות, שם היתה התפרעות, וכאשר יש התפרעות - יורים. לגבי רצועת עזה אני צריך רק לומר, שלעת-עתה צריך להתפלא על השקט במקומות אחרים. הם לא בדיוק אוהבי מדינת-ישראל.

בקשר למקרה השני - בין קנטרה ובין פורט-סעיד לאורך התעלה, יש סוללה צרה ומשני הצדדים ביצות. מהצד המצרי יש גם מסילת-ברזל וגם כביש וסידורי-תחבורה נוחים, בשעה שמצד ישראל זו רק סוללת-עפר, שאפילו לטנקים קשה לנוע שם, והם שקעו שם בחול. עד לפני ימים מספר לא היו בשטח זה מצרים. הפטרולים הגיעו לשם והשטח היה ריק.

אינני יודע משום-מה, אני גם לא מבין את הסיבה, אבל הם הכניסו לשם יחידה, אינני יודע אם זה מתוך מגמה תוקפנית או מתוך מגמה של הגנה על פורט-סעיד. על-כל-פנים הם עברו בסירות. בצד שלהם יש כביש ותעלה, והם עברו בסירות. לא היה להם שום נשק כבד, מרגמות ותותחים-ללא-רתע, הם העבירו זחל"מים לצד הזה. יכול להיות שקודם העבירו אותם יותר צפונה והם באו בחזרה לאורך הסוללה.

על-כל-פנים, מה שהיה שם, אי-אפשר לדעת בדיוק מה קרה. היחידה שלנו יצאה לשם והיו חילופי-יריות, קודם הם פתחו באש במרגמות, מהצד השני של התעלה. ההוראה שנתנו היא לא להפעיל אש ארטילרית, אם לא יפגזו על יישובים שלנו, אבל להפעיל אש אם יהיה צורך בסיוע אווירי, על עמדות-המרגמות שמחפות על העמדה הזאת שלהם. וכאן היתה ההתנגשות הזאת. בהתנגשות עצמה היו לנו רק שני פצועים, אבל קודם, בדרך אל המקום, כ-10 ק"מ משם, נפגעו עוד חמישה מאנשינו באש-מרגמות מהצד המערבי של התעלה.

השר י. גלילי:

מה היה גודלו של הכוח?

שר הבטחון מ. דיין:

למעלה מפלוגה. השטח היה בחלקו ממוקש, אבל עוד לא היו מחופרים, הם רק באו לשם. היו להם מכשירי-קשר, תותחי-לא-רתע ומוקשים. לאחר שהמקום נכבש בלי סיוע אווירי, השתמשנו בטנקים. אחד מהטנקים עלה על מוקש ושניים שקעו בחול. בסופו-של-דבר השטח נוקה, פינינו את המוקשים, וכרגע יושבת שם יחידה של שלושה זחל"מים ושלושה טנקים. האנשים שלהם ברחו. ראו אותם מסתלקים בסירות.

ביקשתי מהרמטכ"ל לבדוק עוד-פעם אם באמת זה צורך צבאי חיוני שלנו להמצא שם. מזה שאני שואל שאלה זו אתם מבינים שאני לא חושב שזה צורך חיוני צבאי. אני חושב שלא טוב לנו מבחינה פוליטית לצמצם את שטח השליטה שלנו, אבל לדעתי הקטע הזה בין קנטרה ופורט-סעיד לא רק שאין לו שום משמעות צבאית, אלא הוא עלול להיהפך למלכודת. כך, שאם הם שם לא יחדשו את הפעולות ויהיה שקט, אולי יבקשו מה שהסורים ביקשו, שמשקיפי האו"מ יסמנו את הקו. אני שמח שהדבר הזה נעשה בקו הסורי. אנשי האו"מ, הסורים ואנחנו אומרים: אלה הקווים וכל מי שמתקדם מעבר לקו מפר את ההסכם להפסקת-אש. אם המצרים יחתמו על קו כזה בתעלה והם עוברים את התעלה הם מפירים את ההסכם הפסקת-האש. אנחנו לא נמצאים שם, ובשביל זה צריך לכבוש את הערים האלה. זה לא היה בתכנית, ואיני מניח שמישהו מציע זאת.

פרט לחלק הזה, 10 או 15 ק"מ מהים התיכון לשם דרומה, פרט ל-15 ק"מ הראשונים עד הים האדום אנחנו לאורך כל הדרך עד התעלה עצמה ללא אף חייל מצרי. לו היו מקפידים קו זה היה ברור איפה אנחנו נמצאים בשעה זו.

אם לא יהיה דבר זה, אני אציע למטה שבמקום זה, בין פורט-סעיד ובין קנטרה תימצא יחידה קלה מאד שלנו של ג'יפים בהנחה ברורה שזה לא מקום להחזקה, שכמעט לא ניתן להחזיק בו, ומה שעלול לקרות, שאנשים שלנו ייתפסו במלכודת צבאית וייהרגו על-לא-דבר, וללא שום צורך.

כרגע נמצאים שם עם מספר טנקים ומספר זחל"מים, כדי שלא ייראה שהיתה החלשת הכוח לאחר התקרית, שמא ינסו עוד הפעם לתקוף.

בהזדמנו זו אולי אמסור כבר על הפגישה עם אנשי

"הצלב האדום".

שר השיכון מ. בנטוב:

הבוקר היתה ברדיו הודעה שב-05.00 לפנות-בוקר

שוב ירו.

שר הבטחון מ. דיין:

לא שם, אלא בסביבות קנטרה. באזור זה של מאות קילומטרים יש מדי-פעם-בפעם חילופי יריות. היו גם חילופי-יריות עם הסורים.

בערב-שבת נפגשנו, מר תקוע ואני, עם נציג "הצלב האדום". הם בראשונה פנו בדרישה, או יותר נכון בתביעה, שאנחנו נקבל על עצמנו לקיים את אמנת-ג'נבה בעניין שטחים כבושים. אני את האמנה הזאת לא למדתי ולא מכיר, אבל תקוע, נציג משרד-החוץ, אמר שזו צרה צרורה וחלילה לנו לקבל זאת. אמנה זו קובעת שלטון חדש עם סעיפים ללא גבול, והכל בסמכותו. אמרתי להם שהיועצים המשפטיים שלנו בודקים אם אמנה זו מתאימה למצב שאנחנו נתונים בו. אם זו רק שאלה של גישה פורמלית, אני מצטער, לא אוכל לתת תשובה חיובית, אבל

אנחנו מסופקים אם זה חל. אבל אם מוכנים לדון באופן מעשי מה הם רוצים, ייתכן שבלי לקבל על עצמנו את עניין האמנה, אם הדבר נעשה במסגרת ההתחייבות של מה שהם מציעים, נבדוק אם אנחנו יכולים להיענות. בסופו של דבר הם היו מוכנים לגשת לדיון בעניין עצמו.

הוא אמר שהוא ידווח לגנרל בול שאנחנו לא מוכנים להודיע שנהיה מוכנים לקבל את האמנה - אני מבין שאנחנו חתומים על אמנה זו - למרות זאת, בסוף השיחה הוא אמר באופן אישי שהוא יאמר שלא ניתן להגשים אותה.

בהמשך השיחה שאלתי מה הם הדברים המעשיים שהם רוצים. הם תבעו רק דבר אחד, ואחר-כך אנחנו ביקשנו אותם לבצע בשמנו דבר נוסף. הם ביקשו לקיים קשר עם אותם האזרחים שאין להם מגע עם המדינות שלהם, שהאנשים בסוריה יוכלו להגיע לקשר עם קרוביהם בצד הזה, והוא הדין עם קרובי-המשפחה בירדן וקרובי-משפחה במצרים.

יש להם כבר 60 אלף מכתבים שהצטברו, וייתכן שיהיו יותר ממכתבים, אולי חבילות, פרישות-שלום וכו'. אמרתי שאנחנו מסכימים בהחלט וקבענו את הסידורים לשם כך.

בירושלים יש להם משרד, והם הסכימו מיד ואמרו שזה הנוהג, שאת האיש שלהם ילווה קצין שלנו בכל נסיעותיו. אני אמרתי שהדרך הטובה ביותר בשבילם תהיה, שיעבירו את המכתבים לדואר שלנו, שיתחיל לפעול כסדרו גם בגדה-המערבית, וכעבור כמה ימים גם ברצועת-עזה, והם יוכלו לקבל דואר שמיועד מעבר לגבול והם יעבירו אותו לארץ הנוגעת בדבר. הדבר נראה להם, בתנאי שהדואר יעבוד כסדרו. אם לא יעבוד כסדרו, הם יחפשו דרך אחרת.

על-כל-פנים, אנו נענינו לכל בקשותיהם בעניין זה. הם רוצים לקבוע איש אחד לחלק הסורי, שני אנשים לגדה-המערבית ואיש אחד לעזה ולאל-עריש. בירושלים יש להם משרד ובקוניטרה עוד אין להם. הבטחנו לסייע ולעזור להם לפתוח משרד, כי ברור שאי-אפשר שאותו האיש יסע הלוך-וחזור בכל יום משטח ישראל ובחזרה.

לגבי המשרד שלהם בעזה, הייתי צריך ללחוץ עליהם שלא יקימו אותו דווקא בעזה, אלא באשקלון או במקום אחר. זה לא נוח לנו שהם יהיו בשטח, אנשים פונים אליהם, וזה עלול לעורר בעיות. בסופו של דבר הם קיבלו את ההצעה, והם אמרו: נתחיל לעבוד ונראה. הסידור הוא שהם ימנו את אנשיהם ואנחנו נקשר ביניהם לבין האנשים שלנו, תהיה להם נציגות בקוניטרה, בעזה או באשקלון, בירושלים יש להם כבר נציגות, ותהיה להם נציגות בגדה-המערבית.

הנושא השני לטיפול היה עניין החלפת השבויים. אנחנו חזרנו מחדש על המישאלות שלנו להחליף את השבויים המצריים שבידינו עם היהודים שבמצרים, והנציג שלהם בזמנו חזר למצרים כדי לבדוק את הדבר. הוא אמר שלעת-עתה אין להם תשובה של היענות, לא מהמצרים ולא מהסורים, בעניין זה.

פניתי אליהם בעניין הפליטים. אמרתי שיש פליטים רבים שרוצים לעבור מהגדה-המערבית לגדה-המזרחית. איננו מאיצים ואיננו מעודדים אותם, אבל גם איננו מונעים מהם לעשות זאת. אנחנו רוצים שהם ייכנסו לעניין זה, ואנשים שרוצים לעזוב, שהם ידברו אתם, יעזרו להם לעבור או לאחד אותם עם המשפחות. אם יש משפחות שרוצות להתחבר בחזרה כאן, איננו מתנגדים לזה.

אמרתי להם בגלוי, שאנחנו מואשמים, כאילו אנחנו לוחצים עליהם לעזוב וזה לא-נכון, ואנחנו רוצים שגוף אובייקטיבי ייכנס לעניין זה. הם אמרו שיפנו בעניין זה לג'נבה ובעוד ימים מספר יוכלו לתת לנו תשובה אם

הם רוצים להיכנס לזה או לא.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

ירושלים התאחדה וכל הערבים מהעיר-העתיקה באו לבקר בירושלים החדשה, והם יכולים עכשיו לנוע בכל מקום בישראל. יש ביניהם בוודאי אנשים שמבחינה בטחונית אי-אפשר כל-כך לסמוך עליהם, וגם אין להם תעודות-זיהוי, כך שלא תמיד אפשר לזהות מי האיש. ברצוני לשאול: האם החופש המוחלט הזה של תנועה בכל הארץ ובקצב מהיר כזה, אינו כרוך בסיכונים, והאם נבדק הדבר, שאמנם זה טוב?

שר הבטחון מ. דיין:

הדרך למנוע זאת היתה להפוך בד-בבד עם ההכרזה על איחוד ירושלים את העיר-העתיקה לשטח של ממשל צבאי, והיה צריך להכריז מיד, כי כמו שאנחנו איחדנו את ירושלים ופתחנו את הדרכים, אנחנו באותו זמן קובעים בעיר-העתיקה ממשל צבאי, וכל איש שרוצה לצאת או להיכנס צריך לקבל רשיון מהממשל הצבאי. אני שללתי זאת בתכלית-שלילה. אין דרך אחרת רגילה שבה אפשר להנהיג את מתן הרשיונות הכרוכים בדבר רק לגבי תושבי העיר-העתיקה הרוצים לצאת, ואז היה צריך להנהיג זאת גם לגבי היהודים שרוצים לעבור לשם.

שר הסעד י. בורג:

היתה שאלה לגבי תעודות-זיהוי או משהו דומה?

שר הבטחון מ. דיין:

זה איננו מונע, הם כולם בעלי-פספורט ירדניים, כלומר של ארץ אויב. אם יש איזו-שהיא טענה אישית או צורך בכדיקה שירצו להגיע אליה, או למשל להגביל משהו מבחינה אישית, עד כמה שזה ניתן - זה ניתן, אבל באופן אישי אי-אפשר לאסור על כולם. אם הממשלה תחליט לעשות את ירושלים אזור סגור ולדרוש מהם תעודת-זיהוי, וזה יחול גם בכל יום ששי, על אנשי הסביבה, כאשר הם יבואו למסגד להתפלל, אפשר לעשות זאת, לי לא נראה הדבר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אולי להחיש את מתן תעודות-הזהות.

שר הבטחון מ. דיין:

זה עניין למשרד-הפנים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זאת אנחנו עושים, אבל רק לגבי אנשים

מהעיר-העתיקה.

590. הסברה בחוץ-לארץ

ראש הממשלה ל. אשכול:

בשבוע שעבר דיברנו על ענייני ההסברה בחוץ-לארץ והבטחתי להביא הודעה על המצב, לאחר שאבדוק את הדברים עם הנוגעים בדבר. פעולות-ההסברה בחוץ-לארץ הן באחריותו המלאה של שר-החוץ ומשרדו, וחבל שדווקא אבן איננו בשעת הדיון, כי ודאי יש לו מה לומר בנדון. ביקשתי את המנהל הכללי של

משרד החוץ להכין סקירה על הפעולה בחוץ-לארץ, ואני מקווה שכולכם תלמדו מהסקירה, כי נעשתה ונעשית פעולה רבה מאוד ומוצלחת מאוד. צריך לדעת, כי להסברה יש ערך רב בשירות המאבק המדיני, ואפילו בשירות המאבק הצבאי, אך יש לזכור גם את המיגבלות האובייקטיביות.

אין ספק, כי בתקופה הקרובה נהיה נתונים במאבק מדיני קשה וחמור ואנחנו חייבים במאמצים מכסימליים כדי לרכוש את דעת-הקהל העולמית לעזרתנו: עתונות, רדיו, טלביזיה, חוגים אינטלקטואליים, מפלגות פוליטיות, האיגוד המקצועי, איגודים בינלאומיים, אישיים, - וכמובן, העם היהודי בכל הארצות. צריך להגביר את הפעולה ולהפעיל את ההסתדרות הציונית, המרכז-לתפוצות, הקונגרס היהודי העולמי, ארגונים דתיים וארגונים יהודיים בינלאומיים אחרים.

בתקופה זו יש להבטיח שיתוף-פעולה הדוק בין שירותי-ההסברה שבמשרד ראש-הממשלה - הפועלים בזירה הישראלית, לבין משרד-החוץ - האחראי לפעולה בזירה הבינלאומית, לבין משרד הבטחון, שפעולתו בתקופה זו חייבת לשמש נושא להסברה מתואמת עם המדיניות הכללית של הממשלה.

לצורך זה אני מבקש להסמיק את השר גלילי לפעול בתיאום בין הגורמים העוסקים בהסברה, כל אחד בתחומו שלו, ולהקים לשם-כך ועדת-תיאום קבועה שחבריה יהיו המנהל הכללי של משרד-ראש-הממשלה, המנהל הכללי של משרד-החוץ ועוזר ראשי לשר-הבטחון. השר גלילי יכהן כיו"ר.

כמו-כן יש בדעתנו לשלב בפעולה כוחות בעלי נסיון מקצועי מהארץ ומחוץ-לארץ. כאמור, פעולת-ההסברה בחוץ-לארץ היא כולה, עד עכשיו, בסמכותו של משרד החוץ. שירותי-ההסברה שבמשרד ראש-הממשלה פועלים בזירה הפנימית, אך הם מגישים עזרה למשרד החוץ: טיפול בעתונאים מחוץ-לארץ הבאים לארץ, השפעתם השפעתם של גורמים ציבוריים ישראלים על עמיתיהם בחוץ-לארץ.

ותידרוך מדיני של גופי-ההסברה השונים. השר גלילי ביקשני להציג באחת הישיבות של הממשלה את נושא ההסברה בישראל ואת בעיות התיאום - והדבר ייעשה באחת הישיבות הבאות.

היום אנו דנים על פעולת ההסברה בחוץ-לארץ, והמנהל הכללי של משרד החוץ יפתח בסקירה על הפעולה.

אני רוצה רק להוסיף עוד דבר שהופיע במיברקים של שר-החוץ - אני מניח שזו תשובה על הטרוניות שהגיעו אליו בענייני ההסברה - שבשטח זה שאי-אפשר "לירות בלי תחמושת". זה כבר מתקשר עם תקציב ההסברה, והוא כנראה מבקש משר-האוצר להגדיל את סעיף ההסברה.

המנכ"ל מר א. לבבי :

רבותי, הקושי הראשון שחברי ואנכי נתקלנו בו, כאשר ניסינו להכין דין-וחשבון לממשלה על פעולות-ההסברה, נבע מהשאלה: מהו תחום ההסברה בפעולות משרד החוץ באשר אפשר לטעון, אני חושב בצדק, שאין למשרד החוץ תפקיד אחר, אלא להסביר את עמדת ישראל ולשכנע גורמים זרים שיקבלו עמדה זו. בצורה מלאכותית מאוד, לצרכי הדיון הזה, אמרנו שאין אפשרות להגדיר זאת אחרת, ופה יהיה דיווח על ההסברה, להוציא גורמים רשמיים, משרדי-החוץ, גורמי הממשל, ראשי-ממשלות, נשיאים וכו', מדובר בהסברה לכל יתר הגורמים שישנם בעולם.

איך זה משתקף במיבנה המינהלי במשרד-החוץ? - במשרד-החוץ ישנה מה שמכונה מחלקת-ההסברה, היא עוסקת בהכנת חוברות, בהפצת נאומים ובהפצת צילומים וסרטים; וישנה לשכת קצין-העתונות שמטפלת בעתונות, בכתבי הרדיו והטלביזיה בארץ, אבל למעשה פעולת-ההסברה נעשית בכל הרבדים של משרד-החוץ בארץ ובחוץ-לארץ, מפני שחלק גדול של פעולת הנציגויות, הוא לא לטפל

רק במגעים עם משרדי-החוץ, בדיפלומטים ובאישים רשמיים, אלא לטפל עם נציגי המדינה בצורה פחות-או-יותר רשמית בכל שטח ציבורי ומדיני, תוך מגע עם המחלקות המרכזות את פעולות השגרירויות בחוץ-לארץ, לא רק בכל מה שנוגע לניהול שיחות רשמיות, אלא מעבירים חומר לא רק בשיתוף-פעולה עם לשכת-העתונות, אלא גם ביוזמתם-הם, לגבי פעולה כזאת, כגון הופעות באסיפות, הופעות בפני עתונאים, שיחות עם עתונאים, עם כתבי-טלביזיה וכו'.

הערה שנייה, פעולת-ההסברה של משרד-החוץ ושירות החוץ היא בחלקה פעולה ישירה. כלומר, שיחות והופעות, לפעמים גם כתיבה על-ידי אנשי משרד-החוץ, ובחלקה הגדול והחשוב ביותר, מבחינת האימפקט שלה, הפעלת גורמים ידידותיים.

ברור לכל שאם מופיע מדינאי חשוב או איש-רוח חשוב, אנגלי או צרפתי, או איזה-שהוא, אחרי שהוא תודרך ודורבן על-ידי איש השגרירות, והוא מופיע לא כאיש ישראלי, אלא כאיש בעל דעות אובייקטיביות, יש לזה אימפקט הרבה יותר גדול, מאשר אם מופיע ישראלי, כפי שזה קורה גם לגבי מאמר בעתון שיש לו שם בינלאומי, הוא חיובי לנו לאין ערוך ויותר יעיל מאשר כאשר מופיע מאמר בחתימת ישראלי, ואז רובם ככולם לא מקבלים את הדברים כאובייקטיביים.

בדרך-כלל מסתכלים על העטיפה, כי ידוע שאם ניגריאני כותב נגד פרישת אחד מאזוריה, אנחנו מניחים מראש מה הוא טוען ומדוע הוא טוען כך, וזה לא משכנע ביותר. גם בארץ, משרד-החוץ כאשר הוא פועל כלפי שליחויות והופעות ברדיו ובטלביזיה, הוא עושה זאת בשיתוף-פעולה גם עם גורמים ישראליים רשמיים, כגון דובר-צה"ל והמנגנון שלו, לשכת-העתונות הממשלתית, משרד-הבטחון וגם גורמים לא-רשמיים. לעיתים קרובות מצליחים למצוא גורם ישראלי לא-רשמי, איש-רוח או איש בעל קשרים, שהוא נפגש לפעמים עם איזה איש שבא הנה כדי ללמוד את ההשקפות שלנו, והוא יכול לפעמים להצליח יותר מאשר אדם שמקצועו ופרנסתו בכך.

כמובן, כל פעולה הסברתית יש בה שתי מיגבלות:

(א) יש מיגבלה של מה שניתן להסביר אל מול העובדות. בכל-אופן, במדינה כמו שלנו, אני מתכוון ברגע זה בראש-וראשונה לבעייה המרכזית ברגע זה, וזה תיאור מצב התנועה מהגדה-המערבית אל הגדה-המזרחית. היות ודבר זה מתנהל לעיני כל העולם, האפשרות לתרץ, להסביר, להמעיט את האימפקט ההסברתי של בעייה זו במדינות חופשיות בעולם, היא מוגבלת. נעשה בעניין זה הרבה מאוד, ויש גם תוצאות, אבל צריך להבין שמול עובדות מוחשיות מאוד יכולת ההסברה בחברה חופשית היא מוגבלת. זו מיגבלה אחת.

המיגבלה השנייה היא, שגם בארצות דמוקרטיות ביותר, ההשפעה של אמצעי הביטוי ההמוניים של העתונות, הרדיו והטלביזיה, על מדיניות אותה ממשלה, היא רבה אבל לא מכרעת. לעיתים קרובות יש בעניין זה סתירה בין אהדה די כללית בגורמי ההסברה ההמוניים ובין הקווים שהממשלה בסופו של דבר קובעת לעצמה.

עם זאת, אני חושב שניתן לציין, שאם נצליח מחר לגייס שליש חוסם לגבי ההצעה היוגוסלבית בעצרת האו"ם - ואין לזה שום בטחון בשלב זה, ועוד אגיד מדוע - שליש חוסם זה יהיה מורכב משני חלקים: רוב גדול של מדינות שבהן יש הסברה חופשית, עתונות חופשית, רדיו, טלביזיה וכו', וזו אירופה כולה, להוציא צרפת, וזו אמריקה-הלאטינית, שאם כי לא כל המשטרים שם הם דמוקרטיים, בדרך-כלל העתונים בענייני-חוץ הם די חופשיים, וזו גם צפון-אמריקה. זה הבסיס של אותו השליש החוסם שאנחנו בונים עליו.

לזה מצטרפות מספר מדינות, ובהן מדינות אפריקניות ואסיאניות, שאין בהן משטר טוטאליטרי, אבל בהן, מטעמי רמת ההשכלה של האוכלוסיה, לרדיו ולעתונות אין השפעה גדולה, ודאי לא לממשלה, ודוקא החלק הזה הוא חלק שלגביו אנחנו מתלבטים, כי שם יש תנודות. לא תמיד אפשר לבנות עד

רגע ההצבעה ממש על יציבות ההתנהגות של הנציגים הללו.

המסמך שהוכן במשרדנו, למרבה הצער, איננו מתאים להקראה בשלמותו בישיבת הממשלה, הוא גדול מדי, למרות שהוא עבר שתי עריכות, וגם אני ניסיתי לתמצת אותו. והסיבה היא אותה סיבה שהזכרתי בהתחלה, שבעצם פעולת רוב רובו של משרד החוץ, היא פעולת ההסברה. אקרא פרקים מהדין-וחשבון, שהם אינדיקטיביים לחלקים אחרים. הפרקים הם: העתונות העולמית; מגעי הסברה של שר החוץ; תגובות העתונות העולמית; צינורות הסברה אחרים: פעולות נציגויות ישראל בחו"ל; התארגנות משרד החוץ למבצע.

ברצוני לומר פה, כדי לא תמיד לחזור על זה, בדרך כלל הכלי הראשון שמטפל בעתונאים זרים, וקודם כל טיפול סידורי, זו לשכת העתונות הממשלתית ולא משרד החוץ. הוא משתלב אחר-כך כדי לטפל בהם מבחינת התוכן.

התעניינותה של העתונות העולמית במשבר המזרח-תיכוני החלה ללבוש ממדים רציניים - במיוחד על-ידי שיגור כתבים מיוחדים לישראל - משבוע ימים אחרי פרוץ המשבר.

החל מה-23.5 ועד היום הזה הגיע ארצה מספר גדול והולך של עתונאים זרים שבשיאו - ביום הרביעי למלחמה - הגיע עד 830 עיתונאים זרים לישראל. עד פרוץ הקרבות הגיעו ארצה כ-200 כתבים. כיום ירד מספר הכתבים הזרים שהגיעו במיוחד לישראל ל-320 בקירוב. מבחינת המוצא הלאומי, הקבוצה הגדולה ביותר של כתבים זרים באה מארה"ב, ואחריה - מאנגליה, מצרפת, מגרמניה, ובמספרים פחותים יותר מסקנדינביה מאיטליה, מהולנד, מקנדה, מאוסטרליה, מיאפן, מיוגוסלביה, משווייץ, מאוסטריה, מדרום-אמריקה, מספרד ומפרס.

כל סוכנויות הידיעות הגדילו את מספר האנשים.
אם קודם היה איש אחד, או איש מקומי שסיפק אינפורמציה לארץ אחרת, הרי עכשיו
שלחו אנשים רבים נוספים.

כן הגיעו מספר סופרים שהחליטו לכתוב ספרים על
המערכה. לפי הידיעות פורסמו כבר שישה ספרים, שניים מהם כבר קראתי, ועומדים
להתפרסם עוד ספרים על המשבר במזרח-התיכון, ועל המערכה, ואלה בארצות-הברית
בלבד.

משרד החוץ קיים מגע מתמיד עם חלק ניכר מהכתבים
הזרים ובמיוחד על-ידי תידרוכם של כתבים אלה. נוסף לכך קיימו פקידי המשרד
שיחות לתידרוך רקע עם מומחים לנושאים שונים עם מספר ניכר של כתבים. יש שני
מיני שיחות. יש שיחות בהן נפגשים עם עיתונאים או קבוצות עיתונאים או שملווים
אותם בנסיעותיהם. ויש דבר אחר, שבו בפרט העיתונים הגדולים מעוניינים,
פגישות עם מומחים, ננית מומחה לבעיית הפליטים, מומחה לבעיות הנצרות, תולדות
המזרח-התיכון וכד', ואנחנו עוסקים הרבה בשיחות רקע מסוג זה. בימים אלה הסתכמו
השיחות בעשר ליום בקירוב, והן הקיפו את כל נושאי ההתעניינות. ברור שמשתתפים
בזה כל העובדים הבכירים במשרד החוץ, בפרט אלה שיש להם ידע מיוחד בתחום זה או
אחר.

לגבי סיורים - יש סיורים כל יום, אבל היו ימים
שקיימנו עד שבעה סיורים ביום אחד עם קבוצות שונות ועם אישים שונים. המשרד לא
לקח חלק בסיורים ההמוניים של הכתבים, אלא ניסה להתרכז בליווי אישי ובטיפול
אישי בכתבים בכירים, הן עיתונאים, הן אנשי טלביזיה. המשרד נקט במיוחד ביוזמה
לטיפול הקשרים עם קבוצות לאומיות מיוחדות, כגון הקבוצות של עתונאים איטלקיים
ועתונאים צרפתיים בישראל. לגביהם היו לפעמים בעיות לשון, כי בארץ כידוע רב
יותר מספר דוברי השפה האנגלית, אבל יש אפשרויות אחרות להתרכז בהן, כי יש
חומר רקע.

לגבי פעולות שר החוץ, וגם כאן אמסור רק חלק תמציתי. החל מפרוץ המשבר ובמשך כל ימי שהותו בארץ, לקח שר החוץ חלק פעיל ביותר בכל פעולות ההסברה והמגע עם העתונאים הזרים בישראל. אני זוכר שפעם סיכמתי, שלא היתה לי אפשרות להגיע אליו לדון באיזה ענין דחוף, במשך שבע וחצי שעות בהן היה עסוק עם עיתונאים וכתבי טלביזיה. שר החוץ ערך מספר מסיבות עתונאים גדולות, הן לפני פרוץ הקרבות, הן בעת הקרבות. כן רואיין בארץ על-ידי מספר רב של עיתונאים, ברשתות הטלביזיה האמריקנית, הבריטית והצרפתית - כחצי-תריסר פעמים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם זו סקירה ארוכה אולי היה רצוי לחלק העתק

ממנה לכל חברי הממשלה.

המנכ"ל מר א. לבבי:

אני קורא רק פרקים קצרים. בפרק זה מובאים לדוגמה שלושה ארבעה מאמרים שהופיעו ב"דיילי טלגרף", ב"ניוז-וויק" וב"טיים" שבהם הצלחנו לבלום את האימפקט שהתפתח כתוצאה מעניין זה של נדידת הערבים מזרחה. מאמרים אלה פורסמו על-ידי שני עיתונאים חשובים, אחד יהודי, אבל האחד שלא ידוע כידיד ישראל, אבל זה הצליח. אין כל ספק שהצגת הדברים ב"טיים" וב"ניוז-וויק" היא גם תוצאה של גישה אוהדת של מחלקת המדינה, ואילו התוצאות שישנן והיו באנגליה, הן תוצאה מגישה לא אוהדת של ה"פוריין-אופיס". אלה ארצות חופשיות, אבל בכל-זאת הן מקבלות תידרוך. ב"אקונומיסט" רואים מיד את היד של הדיפלומטיה הבריטית שהיא מכבידה, נוסף על עצם העניין שכמובן מעורר זעזוע הומניטארי לא מבוטל בארצות הידידותיות ביותר, כי ארצות ידידותיות אלה הן ארצות שבהן שיקולים

מעין אלה ממלאים תפקיד. אני בטוח שלו ברית-המועצות היתה ידידותית לנו "פראבדה" לא היה מפרסם על אף ערבי שעבר מהגדה המערבית לגדה המזרחית. אותו דבר קשה לחשיג באנגליה.

העיתונאים, צוותי הטלביזיה והרדיו בארץ הם הגורם העיקרי שמשפיע על דעת הקהל בעולם החופשי. בכל-זאת נעשו הרבה מאמצים לחשלים או להרחיב את הדבר הזה. משרד החוץ הפיץ ומפיץ כל הזמן לכל הנציגויות שלו ולכל גורמי ההסברה היהודיים, הציוניים וגורמי הסברה ידידותיים אחרים שאפשר להפעיל אותם, חומר, תידרוך הסברתי, סקירות בטחוניות, סקירות אירועי בטחון בצורה שוטפת ומעודכנת; מאמרים לנציגויות ישראל בחו"ל לשימוש בעיתונות ובשידורים; חומר רקע על בעיית המיצרים, חשיבות אילת והנגב והתבטאויות בעניין חופש השייט.

החל ב-26 במאי הוחל בהוצאת לקט-תגובות יומי, מכל העולם, על התוקפנות הערבית. מדי יום ביומו נשלחו מברקי הסברה לנציגויות על האירועים המרכזיים כשהם מלווים בהנחיות להסברה. סופקו תמונות על יישובי הצפון המופגזים. ערב המלחמה הוכן לתפוצה רבתי מאמר על האסקלציה המצרית למלחמה ועל כשלון הדיפלומטיה במשבר המזרח-תיכוני. כן טופל בצוותות רשתות-טלביזיה עיקריות, בצלמים בעלי שם, כדי להבטיח כיסוי מלא של המתרחש.

כן תואמה הפעולה עם המרכז המיוחד שהוקם לאקדמאים לצורך הסברה בחו"ל, וסופק לו חומר והדרכה. כן הופעלו סטודנטים ישראלים בחו"ל, ונשלחו שליחים מהארץ. נוצלה התקשרות אישים אינטלקטואלים בעולם האמנות והספרות עם עמיתיהם בחו"ל ועם ארגונים בינלאומיים שהם קשורים עמם.

מספר החוזרים, מאמרים ותדריכים, וגליונות הידיעות לנציגויות שהפיצה מחלקת ההסברה של משרד החוץ בתקופה שבין ה-16 במאי לבין ה-4 ביוני עלה על 50. רובם ככולם תואמו עם גורמי ההסברה במערכת הבטחון. כל זה מהווה חומר רקע לשיחות עם עיתונאים, הכנת תכניות טלביזיה או רדיו. לגבי העיתונים יש לפעמים דברים קיצוניים. יש מאמרים טובים מאוד שנכתבו על-ידי כתב ה"לה-מונד" ונשלחו לפריס, והם לא פורסמו אף פעם, ולעומת זה קרה שמאמרים שליליים כן פורסמו. במקביל עם הפעלת העיתונאים מנסים לפעול עם המערכת שלו כדי לחסום את הדרך לתופעות שליליות ולפתוח את הדרך לפעולות חיוביות.

אינני רוצה למנות כאן את כל החומר הרב בכתב שמוזרם בכל הצינורות שעומדים לרשותנו. למשל, מחלקת ההסברה שיגרה לנציגויות שלנו בחו"ל כ-4000 תצלומים בנושאים השונים וצילומים נוספים נשלחים עתה. עם ירידת ענינם של העיתונאים הזרים לספק חומר על עמדתנו, הגביר משרד החוץ את הכנתו והפצתו של חומר כזה על חשבוננו, כדי שינסו להכניס אותו לעתונות, ורבים מהדברים האלה הופיעו.

יש חומר קצת יותר כבד שבחלקו התפרסם בסוף השבוע שעבר ובחלקו השבוע.

אנחנו מתכננים הוצאת ספר לבן על התוקפנות הערבית. זו בעייה שבכל-זאת לא ירדה לגמרי מסדר-היום של הדיון באו"ם, ועל הבעייה של דה-גול על הכדור הראשון שנורה. הספר הלבן הזה, שאני חושב שהוא כבר הודפס, אנחנו ערכנו אותו בעת ובעונה אחת גם בארץ וגם בארצות-הברית, הוא בא להעמיד את כל המכלול של הבעיות במסגרת נכונה ולומר את האמת שהיתה פה פעולה תוקפנית ערבית, שמצרים נושאת באחריות לה מבחינה אסטרטגית וטאקטית.

כן מכינים ספר לבן שני שהוא בבחינת קיטרוג על ברית-המועצות, גם זה כולל מסמכים ומאמרים והתבטאויות, וכן עובדות, שבאות להבליט את התיזה היסודית שלנו, שברית המועצות אינה יכולה להופיע בתור שופט אובייקטיבי כי יש לה אחריות כבדה לגבי מה שהתחולל בארץ הזאת במשך שנים רבות.

כן נמצא בשלב הכנה סרט טלביזיה גדול על גורמי המלחמה; יומנים להצגה בקולנוע; תצלומים על חזרת החיים למסלולם בשטחים הכבושים; מאמרים לעיתונות על ההכנות למלחמה; סרט מלא על גורמי המלחמה ושאיפות ישראל לשלום; חומר לטלביזיה לסרטים האלה; סידרת שיקופיות כעזר למרצים; תערוכות ניידות של צילומים; סקירות רקע על סיני; הגדה המערבית וסואץ; מפות ונתונים סטטיסטיים.

יש פה בסקירה שלפני פרק על פעולות נציגויות ישראל בחו"ל. כיוון שזה פרק ארוך אקרא רק את ראשי הדברים. הפרק הזה בא להראות שיש פה פעולה של כל עובד שיש לו יכולת להתבטא. לפעמים מתברר שלשכן, שתפקידו טכני, בזמן כזה יכול באיזה מקום קטן להופיע ולהסביר את העניין באסיפות, בשיחות עם עיתונאים, בשיחות עם מערכות. בשיחות ברדיו הופיעו רבים מאוד, ומספר לא מבוטל הופיע בטלביזיה, אם כי הטלביזיה כמובן כוללת הופעה של שגרירים, יועצים וכו'.

[REDACTED]

כמו-כן אורגנו משלחות של מנהיגים יהודיים שייבקרו בארץ על-מנת להתרשם מקרוב. כן מגיעים ארצה מספר גדל והולך של סנטורים וחברי קונגרס מארצות-הברית.

יש פה דיווח די מפורט על ארצות מערב-אירופה, אחת אחת, אך לא אכביד עליכם באורך הדיווח. בין אלה שניסינו להפעיל אותם בהצלחה, שהם ידברו למען ישראל, יופיעו ברדיו, בטלביזיה ובעיתונות, היו מנדס-פרנס, דניאל מאייר, גי-מולה, ז'יסקרד ד'סטין, רנה קסין ואחרים. כל אלה שעומדים בראש אגודות הידידות לא כל שכן. בשוויצריה, אף שהממשלה גילתה נויטרליות, פנתה הכנסייה בקריאה לערוך תפילות לשלומה של ישראל, ושם גישת העיתונות והרדיו הרבה יותר ידידותית מאשר גישת משרד החוץ, אם כי בטלביזיה השווייצרית הופיעו לאחרונה פרסומים גם על עניין נדידת הערכים מהגדה המערבית למזרחית.

דיברתי כבר קודם על בריטניה. באמריקה הלאטינית למרות המאמצים הגדולים של הקבוצות הערביות המקומיות, שהן עולות במספרן ובאפשרויות הכספיות על היישובים היהודים באמריקה הלאטינית, למעשה כל העיתונות, גם ארגנטינה וגם בראזיל, בכל המקומות החשובים, וזה דבר שאני מכיר, כי אני מכיר את אמריקה הלאטינית, למזלנו היישובים הערביים פחות מאורגנים, כי הם כולם נוצריים. הם עולים במספרם, עולים גם במעמד הכלכלי וגם במעמד החברתי, בניגוד ליהודים שם. יש ביניהם אנשים שהם יורשים או צאצאים של שרים וגנרלים חשובים.

יש הרבה תופעות שנוגעות ללב, ואני מספר עליהן לא מפני שזו זכותנו, אלא מפני שזה מוכיח שיש אנשים הגונים בעולם. שמעתי ממישהו שחזר מסאן-סלבדור, שם יש תחנת טלביזיה מסחרית אחת אשר הוחרמה על-ידי הסוחרים הערבים שם, כי הם בעלי השפעה רבה, והם מתנגדים לזה שבעל התחנה המשיך בקו הפרו-ישראלי, והגוי הזה התעקש ואמר שלמען הצדק שבדבר הוא מוכן להתרושש,

ולא להיכנע לחרם הערבי, ועד כמה שאני מבין הוא באמת מתרושש.

ועכשיו על התארגנות משרד החוץ למבצע - לשכת קצין העיתונות תוגברה בשלושה אנשים, מהם נציג בתל-אביב לטיפול בעיתונאים זרים. עובדים בכירים של המשרד מקיימים באופן שוטף ומדי יום ביומו פגישות עם עיתונאים זרים, המטה הכללי נאות לבקשתנו להציב במשרד החוץ קצין קישור באופן קבוע, ותפקידו לעדכן אותנו בהערכות שוטפות של אמ"ן ולהעביר למטכ"ל משאלות שונות שלנו בעיקר בתחום ההסברה.

במשך כל התקופה הזאת העברנו במברקים נוסחי הודעות רשמיות שלנו, לפעמים בשלמותן, התבטאויות של ראש הממשלה ושל שרים, נוסחי החוקים והתקנות והסבר מתאים כדי להפיצם מיד בבירות. כן הברקנו באופן שוטף את הודעות האויב כדי לאפשר ניצולן המידי. מחלקת ההסברה תוגברה בארבעה אנשים להכנת החומר במספר שפות. ועוד דבר אשר יכול להעיד על העומס ועל היקף הפעולה - במחלקת הקשר חייב הדבר תוספת של כ-40 איש, כי העברת החומר במברקים במשך החודש האחרון עלתה פי 10 לעומת זמנים רגילים.

בזמנים רגילים אני קורא כמעט את כל המיברקים היוצאים והנכנסים של משרד החוץ, שהם בערך 200 ליום. עכשיו אין כל אפשרות להתגבר על זה, כי זה מגיע ל-1000 עד 1500 מיברקים ליום. יש שם בחורים ובחורות שעובדים יומם ולילה, ויש כל הזמן תורנות של 24 שעות. גם בשעות-הלילה משרד החוץ עובד כמעט במלוא הקיטור, וזה חל מטעמי פיקוח נפש לא רק על ימי חול.

לגבי תורנויות העובדים הבכירים של המשרד אין מה לדבר, אבל נאלצנו לעשות סידורים גם לגבי עובדים אחרים ולקיים תורנויות בארכיב, בשיכפול וכדומה, כי אם מישאו באמצע הלילה מחבר איזה תזכיר והוא מגלה שהוא צריך איזה מיסמך, זה מחייב שגם בארכיב תהיה תורנות בכל שעות היממה.

יש בעיות - ובזה אני מסיים - לגבי שיתוף-הפעולה בין לשכות-העתונות בירושלים ובתל-אביב. קיבלתי פה פתק, אני חושב שהחבר ששלח את הפתק צודק - ואני פונה בהזדמנות זו לשר-ההסברה בבקשה לבצע את ההחלטה שנתקבלה בזמנו בממשלה זו, ולהעביר את לשכת-העתונות במלואה מתל-אביב לירושלים. לאחר שעניין הרשיונות ירד מהפרק, אני חושב שזה יקל מאוד על המגע הממשי והיום-יומי עם העתונאים, אם לא יהיה גם הדבר הזה של הצורך לתאם בין תל-אביב לבין ירושלים.

השר י. גלילי:

זה לא יכול להיעשות בימי הקרבות.

המנכ"ל א. לבכי:

בימי הקרבות לא, אבל עכשיו אולי זה ניתן,

וחיוני ביותר.

השר י. גלילי:

אני רוצה להשלים את הסקירה של מר לבכי בדברים קצרים. בציבוריות שלנו יש מצב שכל החיוב הרב שבעבודת משרד-החוץ, וכל הפעולה הנפלאה בזירה הבינלאומית, לא באה לידי ביטוי ואף לא מגיעה לידיעת הציבור, ואת כל מורת-הרוח על-כך תולים לא במשרד-החוץ אלא דווקא בי. אבל אני מניח שלחברי-הממשלה ברור שכל מה שאפשר להשתבח בו בעבודה בזירה הבינלאומית, השבחים מגיעים לשר-החוץ ולמשרד-החוץ.

שירותי ההסברה שבמשרד ראש הממשלה סייעו למשרד

החוץ בדברים הבאים: (א) אנחנו קיימנו פגישות תידרוך מדי יום ביומו בזמן הקרבות ואחר-כך פעמים אחדות בשבוע, שבהן השתתפו כל הגורמים העוסקים בהסברה: דובר צה"ל, לשכת העיתונות, "קול-ישראל", אנשי משרד החוץ, ובפגישות אלו ניסינו לתאם את קו ההסברה שיהיה מתאים להחלטות הממשלה ולגישה הכללית. (ב) כבר הזכיר מר לבבי את הפעולה של לישכת העיתונות הממשלתית, טיפול ב-800 עיתונאים, 20,000 צילומים, 60,000 רגל חומר מוסרט, עבודה רבה וברוכה שהזינה את העיתונות ואת הטלביזיה בעולם.

(ג) וזוהי פעולה שאני אגיד עליה עכשיו מלים מספר, אבל אני מעריך אותה ביותר. אנחנו הפעלנו עשרות אירגונים וולונטריים שיפנו לעמיתיהם בחוץ-לארץ, שלא בדרך רשמית ולא מטעם הערכאות, על-מנת להזמין את עמיתיהם בעולם לפעול להסברת ענינה של ישראל. לדוגמה, הקמנו קשרים עם כל הקהילה של אנשי המדע בארץ, והוקמו ארבעה מרכזים: בצפון בראשותו של פרופ' גינצבורג; במרכז - פרופ' עמוס דה-שליט; בירושלים - פרופ' טל ובדרום - פרופ' שכטר. נפגשנו איתם פעמים אחדות והם הפעילו אוניברסיטאות וכתבו גם מכתבים אישיים.

בתיאום עם משרד החוץ אנחנו גם משגרים אנשי מדע אל החוגים שלהם, על-מנת שהפעילות תיעשה לא רק בצינורות של השלטונות, אלא גם בצינורות וולונטריים. מלבד זה הפעלנו את אירגוני הרוטרי, הלשכה הצעירה, האירגונים הכלכליים, איגוד הבנקים, הסתדרות העובדים, אגודת האינג'נרים והארכיטקטים וכו', אינני מונה כאן את כל השמות.

אני מחשיב פעולה זאת מפני ערכה הכפול: (א) היא בלתי-אמצעית ופחות חשודה ובלתי-מתקבלת כפעולה על יסוד דעות קדומות מראש; (ב) אני מעריך את האספקט הבסיסי, כי בדרך זו אנחנו מגיעים להסברת מצבנו ומדיניותה של הממשלה גם לחוגים פנימיים, בלי להיזקק למנגנון.

החוגים האלה אסירי תודה על מה שאנחנו מעניקים להם בדרך זו. כמו-כן השתדלנו לשלוח להם סרטים, ובמשרד ראש הממשלה הכינו במחלקת הסרטים סרטי טלביזיה, והיא עוסקת עכשיו בהכנת סרט, תוך תיאום עם הצבא, על החיים בגדה המערבית שחוזרים למסלולם, המקומות הקדושים, יישובי הספר והמערכה. וכן מצוי בשלב הכנה סרט על הצבא במערכה מתוך מגע עם גורמי הצבא.

אני חייב לומר שמה שלקוי וחסר עד כה הוא בתיאום בין שלושה הזרועות שעוסקים בהסברה בארץ, זה מצד אחד, ומצד שני ההזדקקות לשיטות מודרניות של פעולת ההסברה בזירה הבינלאומית.

לגבי התיאום בארץ, יש עכשיו בעניין זה דברים בולטים. למשל, קרה שהצבא מתוך צרכים שלו - אני מניח צרכים שמתקבלים גם על הדעת - סגר את הגדה המערבית לפני ביקור של עיתונאים. קמה צעקה, ובעיקר התעורר החשד שהדבר נעשה בלי שהוכנה הסברה מראש מדוע נסגרה הגדה, ואז העיתונאים הגיעו מהצד השני וצילמו מעבר הירדן את העוברים את הנהר, ודבר זה גרם להתמרמרות רבה.

אבל צריך להבין שעניין ההסברה הוא רק אחד האספקטים, אבל לעצם העניין יש גם הצורך הבטחוני. אין לבוא בטענה שיש סיטואציה בה צריך לסגור את הגדה, אלא שהדבר צריך להיות מתואם עם גורמים אחרים, לבל ייהפך לדבר שמחשיד אותנו בעיני העולם, כאילו מי יודע מה אנחנו עושים שם. זה עלול להביא לתקלות, והיו תקלות כי התיאום איננו כפי שהיה בעבר.

המצב החדש מעורר בעיות שלא ידענו תמול-ששום. למשל, בעיית הפעולה בקרב האוכלוסיה באיזורים הנשלטים. אין עדיין הכרעה מי עוסק בזה. ברור שהסמכות של הצבא ברורה, אבל אין שום ספק שהדבר צריך להיות

מתואם עם המדיניות הכללית של הממשלה, וצריך לקבוע דפוסים איך דבר זה מסתדר.

יש גילויים נוגעים עד לב של נכונות מצד אישים וגורמים יהודיים ולא-יהודיים בעולם לשחק איתנו פעולה בכל הנוגע להסברת עניינינו בעולם. זה לא יכול להיעשות בדפוסים השיגרתיים ובשיטות השיגרתיים. אם למשל, אני נפגשתי הבוקר עם סופר שהוא מסריט באנגלית - הוא ניפגש אתמול גם עם שר האוצר - והוא הביא איתו שורה שלמה של הצעות איך לגייס לעניינינו אנשים בעלי שיעור קומה עולמי, שיכולים לפרוץ לנו דרך אל מכשירי תיקשורת המוניים בעולם על-ידי הכנת סרט בארץ בנושאים מסויימים, נושאים ערכיים ולא-דווקא פיקנטיים, הצעה שובה-לב לטווח רחוק ובאמפקט שלה באופן אקטואלי. זה לא יכול להיעשות במסגרות הקיימות, מוכרחים להקים לזה ערוצים מיוחדים, עד עכשיו הכלים לא היו מותאמים לזה.

אני מניח שאם יקום תיאום זה, וזה יהיה הרצון, ותובטח לו העזרה לא רק של המנכ"ל, אלא גם של שרים, אפשר לפרוץ דרך למרחב הזה.

ולבסוף אני רוצה להעיר הערה אחת פנימית, שצריך היה לעשות אותה מר לבבי. אני אומר, כמו לגבי "קול-ישראל" כאשר הוא ממלא את תפקידו על הצד הטוב ביותר, כדרך שעשה זאת בזמן המערכה; ואני רוצה לומר לכם שצריך היה בעניין זה לעמוד על המשמר, משום שתקלה של עורכי חדשות היתה יכולה לגרום לצרה גדולה, עד כדי כך שלא ראיתי דרך אחרת אלא לקבוע את מר בנימין אליאב, שהוא היום ממלא-מקום יו"ר רשות השידור, שהוא יהיה אחראי אישית על מחלקת החדשות בתקופה זו. כמו שב"קול-ישראל" כאשר יש הצלחה רצופה מקבלים זאת כדרך הטבע, אבל כאשר יש תקלה כל-שהיא היא צועקת מכל הקירות ומצטרפת למחדל המחריד, כך גם הדבר לגבי בעיות ההסברה. מה שאני ראיתי בדרך בשעה שביקרתי בגדה המערבית שום הסברה לא תתקן זאת. אני ראיתי דבר תמים ביותר. ראיתי שיירה של 25 אנשים ונשים עם ילדים על כיתפיהם צועדים, הילדים כמעט מעולפים. יכול להיות שהשיירה

הזאת בעצם חזרה לכפר שלה, ולא נתקלה בשום דבר של אלימות, אבל כאשר מצלמים דבר כזה ומסריטים זאת בטלביזיה, שום הסברה לא תכחיש זאת, ואפשר רק על-ידי פרופורציה אחרת של הסברה חיובית לאזן זאת. שום דבר לא ישנה את המצב. וכאשר אנחנו התחלנו את הפעולה עם הפרופסורים, וכאשר נפגשתי עם 200 פרופסורים לפני פרוץ האש, התיזה העיקרית שלנו היתה שאנחנו עומדים בפני סכנה של השמדה. תיזה זו ערכה פחת עד למינימום, כי אנחנו - כפי שאומרים בעלי-מקצוע אלה - אנחנו עכשיו ה- TOP DOG והערבים הם ה- UNDER-DOG, והם זקוקים לחמלה.

בכל-אופן, יש שורה שלמה של עקרונות שצריכים לשמש נשק של הסברתנו, סכנת השמדה עם הוכחות של תעודות וצילומים מה הסכנה שעמדנו בפניה, ומה היתה התכלית להכחדת ישראל; העובדה שזה נעשה בכוחות עצמנו על-מנת להפריך את הסיסמאות שעשינו שירותם של זרים, והיינו כלי-שרת בידי האיפריאליזם. הצגת הבטחון של ישראל שאין לו תחליף אלא בגבולות שמאפשרים לקיים את הבטחון. יש שורה שלמה של דברים אלמנטריים שיש בהם כוח-שיכנוע גדול.

לכן אני אומר, עם שצריך לדעת שהאפקט של ההסברה לגבי תנאים מסויימים הוא מוגבל, בכל-זאת יכול להיות לה ערך אחר, אם אנחנו נפעיל אותה לא רק על-ידי צינורות רשמיים, אלא על-ידי אישים, חוגים מדעיים וכו'.

ישבתי עם פרופסור קציר ופרופסור רוטנשטרייך, ודיברנו על זה שצריך לשגר שליחים מיוחדים לעשרה אישים ידועי-שם בעולם, כמו פול-סארטר, קרל ואספרס ואחרים. ומארגנים עכשיו משלחת של אנשים שלנו, כמו שלמה אהרונסון, ירמיהו יובל, אנשים צעירים מהאוניברסיטה בירושלים ומאוניברסיטת בר-אילן, על-מנת לשלוח אותם לאוניברסיטאות ברקלי ופרינסטון. הם גם היו כתבים צבאיים של "קול-ישראל" ונושאים איתם חוויית עשייה טריה של מערכת ישראל.

אם נקפיד גם על עשיית הסרטים בתיאום, אני חושב שנוכל להפיק מההסברה מקסימום אפשרי, עם שנוכר שההסברה לא באה במקום פוליטיקה. ההסברה יכולה להכביד על הקו של העוינים, אבל ספק אם היא יכולה לשנות את הקו בדעת הקהל בארצות בהן דעת הקהל אינה אוהדת.

לשם כך צריך להבטיח: (א) תיאום מתוך קשר הדוק עם ראש הממשלה, כי יש מקרים שבהם צריך להכריע בין משרדים; (ב) אין להסתפק בעיקרי הפעולה המתקיימים מבחינה תקציבית; (ג) צריך להיזקק לאמצעים מודרניים ולבנות בעיקר לא רק על מנגנונים קיימים, אלא על גיוס מירבי של התנדבות של אירגונים וולונטריים וציבוריים בארץ ובעולם בשביל הסתערות במסגרת ההסברה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לדיון בסעיף זה רשומים כבר שבעה חברים, הייתי מבקש מאוד את החברים להצטמצם, על-מנת שנוכל לגמור את הדיון בסעיף זה ולטפל בסעיפים דחופים אחרים שבסדר-היום.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני מבקש להציג רק כמה שאלות. כאשר היו פה כ-800 עיתונאים, ועכשיו גם כן יש הרבה עיתונאים, ואני מקבל שעובדים אתם 24 שעות ליום, אבל יש קהילה גדולה בארץ של אנשים משכילים, נאמנים ומסורים, מדוע לא גייסו אותם? אני בכל-זאת חושב שיש ערך פירסומי בשביל עיתונאי זה או אחר להיפגש עם שר, עם שופט בית המשפט העליון, פרופסור מהאוניברסיטה, עורך-דין מפורסם וכו', אפשר גם לארח אותם בבתיים, זה יותר מעניין מאשר שיבלו את זמנם בבארים של המלונות. מדוע לא מגייסים אנשים כאלה?

שאלה אחרת הנוגעת למכתבים למערכות עיתונים. זו עבודה לא קשה. אני יודע שיש למכתבים למערכת גם אופי מיוחד, אבל כאשר אני פותח שבועון צרפתי ואני רואה שפתאום יש עשרות מכתבים למערכת אנטי-ישראליים, והעיתון עדיין נויטרלי, אני מבין שהוא לא מקבל מכתבים אחרים. יש הרבה אנשים שיודעים לכתוב. עד היום הזה לא ניתקלתי בעובדה הפשוטה בקשר עם המקומות הקדושים, שיהיה מכתב על כך שהירדנים הרסו את כל מקומות הפולחן שלנו בעיר העתיקה. זה מדבר לליבם של אנשים. אני יודע שתמיד מתעוררים רחמים כלפי האיש שקיבל מכות, אבל בעניין זה נדמה לי שאפשר לעשות משהו.

שר הסעד י. בורג:

אחרי דברי השר גלילי ומר לבבי אני יכול לקצר, כי אני מבין שכמה מהדברים הם בשלב עשייה. אני מקבל גם את ההערכה שיש איזו הגבלה לענייני ההסברה. בביקורי בחו"ל נפגשתי במדינה מסויימת עם ראש ממשלה, אבל הוא ביקשני לא לפרסם זאת, כדי שאחר-כך לא יבואו אליו ביקורים של שנים-עשר שגרירים ערביים. או למשל, לפני הופעה בטלביזיה בלונדון היה משא-ומתן מאחורי הקלעים על-מנת שהעיתונאים יוותרו על השאלה אם השתמשנו בנפצים.

השר י. גלילי:

מה היית עונה אם היו שואלים?

שר הסעד י. בורג:

אמרתי שאני לא יודע. אבל אם רואים על מסך הטלביזיה ערבי עם תינוק שעובר את גשר אלנבי, ולא יודעים שאותו ערבי גם בשוק בקהיר עושה רושם אומלל, קשה מאוד לדבר על זה.

דבר נוסף שהרגשתי בו, שהיהודים מושפעים גם מהטיעון של הגויים. כל עניין הפליטים והמקומות הקדושים ממש הטיל בהלה על היהודים. רק שבוע קודם-לכן הם שמחו על הניצחון ופתאום הם רואים חזית נגדינו.

אני מקבל את הדברים שנאמרו, אבל אני רוצה להוסיף שתיים שלוש הערות. ראשית הרגשתי, מתוך שיחות עם אנשי השגרירויות שאין להם מספיק אנשים במקומות האלה. ייתכן שצריך מתוך הקצונה שהשתתפה בלוחמה, בוגרי אוניברסיטאות, חניכים מתוך בתי-הספר לקצינים שלנו, דוברי אנגלית וצרפתית, לשלוח כתיגבורת להסברה בין היהודים וגם בין הגויים, לשניים שלושה חודשים, על-מנת לתת כוח נוסף לשגרירויות במקומות הרגישים.

שנית הרגשתי שהאנשים שלנו שם לא תמיד מקבלים בקצב המהיר את התשובות וההבהרות שהם זקוקים להם.

שלישית, אני חושב שבעניין ההסברה בקרב הכנסיות נצטרך עוד להשקיע עמל, ואולי עוד יותר אצל הקתולים מאשר הפרוטסטנטים במקומות השונים, או בין אנשי הכמורה באנגליה שיש להם השפעה. בעניין זה יש לנו עדיין מקום לפעולה.

אני הייתי מציע שיופיע ספר על המקומות הקדושים, מה נמנע לא רק מהיהודים אלא גם מהנוצרים והמוסלמים, בתפילתם ליד המקומות הקדושים להם עד-עתה, ומה ניתן להם מעתה, בליווי תמונות וכו'.

יש לנו ממשרד הסברתי נוסף, כי בדרך כלל נציגי קרן היסוד, קרן הקיימת וההסתדרות הציונית, פועלים בשטח זה אבל הדברים האלה היום אינם מרוכזים. זה לא יכול להיות דבר צדדי בהסברה וצריך לקחת את האנשים הטובים באפארטים טובים שיעסקו בעניין זה.

השר י. ספיר :

נראה לי שעד קבלת ההחלטה באו"ם ההסברה שלנו היתה מכוונת בעיקר להסביר את הסיבות לקרבות, הקרבות עצמם, הסבל שנגרם, עניין המקומות הקדושים, המאבק בעיקר על ההצבעה בעצרת. זה היה מיועד לאלה שהיו צריכים להצביע. ההסברה בתוך הציבור הרחב היתה למעשה למען להגדיל השפעה גם על הצבעה זו. נדמה לי שמעתה ואילך אחרי ההחלטה נצטרך לשנות את כיוון ההסברה, כדי להסביר את עמדתנו לאחר ההחלטה. אין שום ספק שעמדתנו לא תהיה קבלת החלטה איזו שלא תתקבל, גם זה צריך להסביר.

דבר שני, אין לי שום ספק שלאחר ההחלטה תעלינה כל הבעיות של פתרונות קונסטרוקטיביים למה שהתפתח כאן. אם איננו מוכנים עדיין להכרעות פוליטיות לגבי מצב הסטטוס של הגדה וכו', נדמה לי שאפשר לנצל - וזאת הבנתי גם מדברי שר הבטחון, וכך גם התרשמתי - את העובדה שישנה בגדה מידה לא קטנה של רצון טוב מצד האוכלוסיה הערבית להסתגל ולהשתלב בתוך הריבונות הישראלית. דבר זה, אם הוא ינוצל במידה מספקת, יכול להיות גורם רציני לכל התעמולה של שחרור פלשתינה. כמובן שזה צריך להיות מלווה באותם הדברים עליהם דברנו ושאותם מבצעים להקלת המצב בגדה, כדי שאנשים לא ירגישו עצמם במצב יותר קשה מאשר קודם, ואולי הרבה יותר טוב.

גם המקרה הזה שפתחנו את שערי ירושלים והמוני ערבים באו ולא הופיעו בצורה עוינת, אינני יודע אם צילמו זאת ואם השתמשו בזה, זה אחד הדברים שמוכיח כי המצב איננו כפי שהוא מתואר בעולם, שאנחנו או רוצחים או אנשים שאינם יכולים להסתדר עם אף אחד.

גם הפעולות שאנחנו עושים בגדה כדי להקל על האוכלוסיה הערבית, וכל הסידורים שאנחנו עושים, אלה דברים שאפשר לפרסם בצורה הרחבה ביותר, והם יהיו התשובה לבעיות שהתעוררו לאור ההחלטה של האו"ם.

אינני יודע את המצב ביחס לפליטים, אבל נדמה לי שאם אנחנו נתחיל לתת פירסום למאמצים שאנחנו עושים, גם אם הם מוגבלים, כדי ליזום לפחות פעולות לפתרון בעייה זו, דבר זה אם הוא יתפרסם, יש בו הרבה מאוד כדי להפיג אותה המרידות שהבעייה של הפליטים יוצרת בעולם.

אני הצעתי שנפרסם, שנמנה וועדה שמכינה תוכניות.

אינני מציע ברגע זה תוכניות, אני רק אומר מה לדעתי יכול להביא את התוצאות החיוביות.

יש עוד דבר אחד, שבציבור בארץ יש הרגשה וגם תרעומת שכל פעולות ההסברה שלנו בחו"ל אינן טובות ואינן מצליחות. עובדה זו יש לה השלכות וזה משתקף בעיתונות הזרה, וזה עושה רושם לא כל-כך טוב. עניין זה כדאי להגביר, ואינני נוגע כרגע בצד האירגוני של ההסברה, על זה עוד ידובר. יש כמורה לא מעטה בכל שטחי ישראל וארץ-ישראל, ויש לי הרושם שהכמרים לא קיבלו הסברה על הרבה דברים, והם מנותקים קצת מהחיים השוטפים.

שאלה למשרד החוץ: לאחר ההצבעה באו"ם ודאי יתברר מי מהארצות הידידותיות ביותר באפריקה ובאסיה, שאנחנו עזרנו להם כל-כך הרבה, למעשה הכשילו אותנו בהצבעה. האם לא יהיה מקום לעשות איזה סיכום ולהביא אותו הנה, למען לעשות קצת רביזיה במדיניות בה נהגנו עד עכשיו.

שר התחבורה מ. כרמל:

בלי פעולות תגמול.

השר י. ספיר:

בלי פעולות תגמול, אבל צריך לעשות איזה שהוא

סיכום.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לדבריו האחרונים של השר ספיר, עלינו לזכור שלמקל זה יש שני קצוות. אם כי אנחנו לא עוסקים פה בשאלה איך להסביר ומה להסביר, אבל אם אנחנו כל-כך נצליח להסביר שהערבים אוהבים אותנו ורוצים להיות בארץ, אז מדוע לא משאירים אותם? לדעתי אנחנו צריכים ללכת לאט-לאט בעניין זה.

אני מצטער שכל מה שאנחנו שומעים פה, לא נמצאה איזו דרך שהציבור בארץ ידע עליו. אמנם אני יודע שקשה לחלק את הזמן בין הפעולה ובין הסברה, אבל הנה למשל, בעתונות ערב-שבת ראיתי שמספיק שאחד יכתוב מאמר בו הוא מרביץ, ואז כל העיתונים עושים אותו דבר. אני יודע שזה לא קל ולא פשוט, אנחנו לא יכולים לספר את הכל ברבים, אבל צריך בכל-זאת למצוא איזו שהיא אפשרות שמעצבי דעת הקהל בעיתונות, חוץ ממה שחברים יגידו להם, ימצאו עוד דברים שצריך לעשותם. אתמול, אחרי קריאת המאמרים, חשבתי שאולי אני אומין אלי שניים-שלושה מעורכי "מעריב" ו"ידיעות אחרונות", היה מאמר אחד שבו הכותב מעורר שאלות קשות וכבדות, הייתי רוצה לקיים שיחה איתו כדי לשמוע מה הוא חושב, האם הוא מסתפק בהצגת שאלות או שיש לו גם עצות.

אם תהיה איזו ועדה שתטפל בענייני ההסברה, אני אציע לשר גלילי ולאנשי משרד החוץ, אולי נעשה זאת יחד, וננסה למצוא דרך כדי למנוע יצירת פניקה, כאילו אין בכלל הסברה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני ביקשתי כמה פעמים להעמיד על סדר-היום את בעיית הלוחמה הפסיכולוגית. יש לנו סעיף כזה בסדר-היום וזה בעצם אותו הדבר שאנחנו דנים בו. לא התכוונתי להוציא את הדבר ממשרד החוץ וגם לא ממרכז ההסברה. אני מברך על התאום, כי התאום כאן הוא חשוב, אם כי אלה שני דברים נפרדים. מרכז ההסברה שלנו צריך להתאים עצמו למנטליות הישראלית ובהסברה לחוץ-לארץ הוא צריך להתאים עצמו למנטליות של מאה עמים שונים. כל אחד יש לו המנטליות שלו.

אין כל ספק, מכל מה ששמענו כאן, שמשרד החוץ עשה עבודה עצומה בעניין זה, וגם מרכז ההסברה עשה דברים עצומים, אבל יש לי רושם שזה לא עומד בפרופורציה לצרכים של שעת חירום. היתה לנו מלחמה שעלתה לנו ודאי 2 מיליארד ל"י, ואנחנו עלולים להפסיד את מערכת השלום בגלל זה שיחסרו 10 או 20 מיליון ל"י להסברה. אינני אומר שאת השלום נשיג רק בהסברה, אבל הסברה של מה שנעשה יש לזה חשיבות עצומה.

אני יודע שמשרד החוץ עובד כמעט במסגרת הרגילה שלו, גם מבחינה תקציבית וגם מבחינת כוח האדם. בסך-הכל הוסיפו שבעה אנשים. אינני מדבר על טכנאים. אינני יודע אם הוסיפו להם הרבה כסף, אבל ברור שזה לא עומד בפרופורציה למה שנחוץ. ברור לי שהצבא, אילו היו נותנים לו רבע ממספר האוירונים ורבע ממספר החטיבות, הוא לא היה מגיע לנצחון הזה. היום צריך לתת כל מה שדרוש בשביל ההסברה.

ראש הממשלה אמר לנו פה שקבוצה של 100 איש יושבת עכשיו בעניין הפליטים הערביים. אני מברך על זה, ואני יודע שאם ניגש לביצוע העניין זה ידרוש הרבה מאוד מיליוני לירות וגם עוד אנשים. אני יודע שמשרד החוץ גם בזמנים רגילים לא ישב בטל. היתה לו עבודה, ויש לו גם היום עבודה בערך פי 10 מעבודה רגילה, גם בפעולה הדיפלומטית וגם בפעולה ההסברתית.

אני מברך על ההתגייסות הזאת, שאנשים עושים יותר מאשר בכוחם, אבל אנחנו צריכים לצייד אותם ללוחמה הפסיכולוגית הזאת, שאולי תקבע את תוצאות המלחמה הצבאית. אינני רוצה להביא כאן הצעות, יש לי רעיונות שונים, אבל אנחנו לא יושבים כאן כמטה של המלחמה ושל ההסברה. אם יהיה מטה כזה, כל אחד מאיתנו יבוא ויציע את הצעותיו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני אציע שתוזמן לוועדה כדי להציע את הצעותיך.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני יכול לשבת עם חבר אחד מהעוסקים בכך ולמסור

לו את הצעותי.

השר י. גלילי:

נזמין אותך לישיבת ועדת ההסברה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני חושב שוועדת תיאום זה לא מספיק, זה צריך להיות מטה רציני ליד משרד החוץ, שבראשו יעמוד אדם מיוחד, עם חבר אנשים גדול שיעסוק רק בזה. הם ייעזרו בדיפלומטים, אבל הם צריכים לעסוק רק בזה. ברור שאם מר לבבי עוסק רק בזה, הוא לא יכול לעשות את הכל. הוא צריך לעסוק בכל השטח הדיפלומטי, וזה עמשיו בודאי פי עשרה מאשר בזמנים נורמליים. אני חושב שצריך להקציב סכום של 20 או 30 מיליון ל"י לצרכי ההסברה לתקופה של שנה.

צודק השר גלילי, אנחנו צריכים לנקוט באמצעים מודרניים שעולים הרבה כסף. ישנה בעייה של הסברה גם לערבים. כולנו יודעים שחטיבת השידורים הערביים ב"קול-ישראל" עשתה עבודה טובה, והנה קראתי בעיתון שעכשיו מקצצים זאת. כבר גמרנו, וחוזרים למתכונת הרגילה של השידורים הערביים.

השר י. גלילי:

לא מקצצים, וזו בכלל איננה בעייה כספית. אותם ה"חסידים" שיוזמים מורעלים הם גם מפיצים ידיעות אלו.

שר השיכון מ. בנטוב:

ובאותו עניין, בקשר עם ההסברה לארצות ערב, צריך אולי לגייס את הטלביזיה הלימודית או לזרז את הקמת הטלביזיה, כי זה אחד הדברים החשובים.

אותו דבר בייחס לברית-המועצות. אני לא חושב שאנחנו צריכים לוותר ולהסתפק ב"קול ציון לגולה". איני יודע אם המטה ללוחמה פסיכולוגית אינו צריך להקים גל מיוחד, לשידורים מיוחדים כדי שיידעו שם את האמת. אותו דבר לגבי פולין, צריך להקדיש יותר שעות לשידורים אלה, אני יודע שזה יעלה הרבה כסף, אבל בסופו של דבר יש בזה איזו תועלת.

אני רוצה להביא בפניכם את הצורך של הגברת ההסברה בחוגי השמאל עד למפלגות הקומוניסטיות. כאן הציעו פעם לשלוח את ד"ר סנה עם המשלחת לאו"ם, וזה לא נתקבל. אבל לשלוח משלחת שבה ישתתפו ד"ר סנה או חה"כ מיקוניס, לוועידת שלום במערב, וגם שם יש תסיסות ואינם מקבלים כל כך את הקו, יש כאלה שעוזרים לעצור אותם, ויש ללחוץ עליהם מכל הצדדים, דבר שאולי יכול להשפיע

גם על ברית-המועצות וגם על פולין.

חשר מ. בגין:

אני מבקש לייחד את הדיבור על שני נושאים:

(א) הצעת פירסום הודעה בשם הממשלה, או בשמו של ראש הממשלה על דעת הממשלה; (ב) בעיית ההסברה.

אני מציע שלא לקבל את הצעת שר החוץ לפיה הממשלה צריכה היום לפרסם הודעה שבה נחזור ונודיע על התנגדותנו להצעה היוגוסלבית. אני חושב שהתנגדות זו הובעה כבר מספר פעמים מעל במת האומות-המאוחדות.

המנכ"ל מר א. לבבי:

כאן יש אי-הבנה. אין הצעה כזאת של שר החוץ,

זו הצעה של אחד העובדים.

חשר מ. בגין:

לא היה נאה לו היתה הצעה כזאת, שהממשלה תשוב ותביע התנגדות. לעומת-זאת דרושה לדעתי הודעה של הממשלה או ראש הממשלה על דעתה, לפי קווים יסודיים שאציע אותם, ואם הקוים יתקבלו על דעת הממשלה הייתי מציע לבחור וועדת ניסוח קטנה שתנסח לפי החלטת הממשלה. בהודעה זו אני מציע: (א) שהממשלה תעמיד את דעת הקהל העולמית והעמים שוחרי החופש על עובדת ציודו מחדש של צבא מצרים וצבא סוריה, בעיקר צבא מצרים, על-ידי רוסיה, עם פירוט

אותן העובדות העיקריות שאנחנו יודעים עליהן.

(ב) אנחנו צריכים להודיע שכתוצאה מכך קיימת סכנה של הפרה רצינית של הסכם הפסקת האש. ממשלת ישראל תנקוט בכל האמצעים הדרושים לסכל נסיונות אלה של הפרת ההסכם להפסקת אש. אם אנחנו נכלול בהודעה את הנקודה השלישית, לא צריך לדעתי לדבר היום על איזה שהיא הצעה העומדת להכרעה לפני ארגון האומות-המאוחדות.

פה אני חייב לחזור להבהרת הסוגיה. הבעת התנגדות זו להצעה היוגוסלבית היום עלולה להתפרש כאילו מעין הסכמה בשתיקה להצעת ההחלטה של אמריקה הלאטינית, ועלינו לומר לעצמנו שזה נוסח רע מאוד מבחינת האינטרסים של ישראל. אם הבעיה היא תכסיסית כדי לפצל את הקולות באו"ם, זו בעיה אחרת, אבל התוכן גם של הצעה זו איננו טוב. מבלי להזכיר שמות, צריך בנקודה שלישית זו להגיד, שכל הצעה המדברת על שינוי כלשהו בעמדות של הכוחות בלי שתהיה תביעה למשא-ומתן ישיר לכריתת חוזי השלום הרי הצעה כזאת מסכנת את המזרח-התיכון, נוגדת את האינטרס של השלום הבינלאומי, וישראל תדחה אותה. אז אפשר וצריך לדעתי, במשפטים ספורים לומר: ארגון האו"ם לא מנע את ריכוזי הכוחות המצריים, הוא לא מנע את חסימת המיצרים ולא פעל נגדם; הוא לא מנע את התקפת הסורים, ועלינו לקיים את ביטחוננו ושלומנו של עמנו ומשום כך השתמשנו בזכותנו להגנה עצמית.

אפשר להוסיף ואפשר לגרוע, אני הבאתי את שלוש

הנקודות היסודיות.

ועמשו אני עובר לעניין ההסברה. ראש הממשלה הביא הצעה בקשר לתיאום בין שלושה הזרועות: מרכז ההסברה במשרד ראש הממשלה, מחלקת ההסברה במשרד החוץ ובמשרד הבטחון. לדעתי הבעיה איננה של תיאום, אלא של יוזמה. כל הכבוד לתיאום. אני סובר שאנחנו, עם כל הכבוד, עדיין פועלים

על-פי השיגרה. הבעייה היום איננה של הסברה רגילה על-ידי משרד החוץ גם כלפי הציבור, ובודאי לא כלפי הממשלות וכלפי גופים.

אני אנסח את הדברים בפשטותם, אני חושב שהבעייה היא של מיתקפה של ישראל. לא אגזול הרבה זמן כדי להמחיש את הדבר. היה מאמר ב"טיימס" שבו מצאתי משפט מעניין מאוד: "אנשים עוברים מפה לגדה המזרחית, כי ברבת-עמון נמסרה ההודעה שכל ערבי שישתף פעולה עם ישראל ייחשב לבוגד." ה"טיימס" מוסיף ואומר שלא ברור איך ייפרשו את המושג בגידה. לכן ברחו הרבה. זה דבר בעל משמעות יוצאת מן הכלל מבחינת בעיית הנדירה.

דוגמה שניה, אחד מעוזריו של נאצר אמר לפני פרוץ הקרבות: הפעם לא תהיה רחמנות, כולל נשים וילדים. הייכל כתב שלשום מאמר בקורתי על ההסברה המצרית. כפי הנראה שלא רק אנחנו לקויים בהסברה, והוא אומר שהמצרים עשו שגיאה גדולה על-ידי זה שקראו לטבח.

לו למשל היתה לנו מיתקפה הסברתית במרכז מיוחד, אני לא מדבר על משרד החוץ והסברתו וגם לא על מרכז ההסברה, אלא סוכנות מיוחדת לזה, צריך היה לקנות עמודים שלמים בעתונות העולמית - כדאי להוציא בשביל זה רבבות דולארים - ולצטט את הדברים שלהם. זו נקראת מיתקפה הסברתית. ברור שהממשלה במישרין אינה צריכה לעשות זאת, אבל היא צריכה לעשות זאת ע"י אירגונים יהודיים FRONT ORGANIZATIONS זה מושג מקובל באמריקה.

אני מציע לא להוציא ספר לבן. רק בבריטניה יש מסורת של ספר לבן. עמים רבים אינם יודעים מה זה ספר לבן. צריך להוציא ספר שהכותרת שלו תדבר ללב הקורא.

אני מציע שתיבחר וועדה קטנה של שרים שתטפל במישרין בסוגיה אחת של הסברה ציבורית בחוץ-לארץ.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בראיון לטלביזיה הצרפתית היום מסרתי דבר אחד, שהצבא הירדני קיבל הוראה - ואני מניח שזו אמת - להרוס יישובים, ולא להתחשב בנשים ובילדים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

שתי הערות למגמת ההסברה. אני מחייב את המגמה להדגיש את התוקפנות הערבית המתמדת. אינני יודע מה הספר הלבן הזה יכול אבל צריך היה לגבי ירושלים לתת טבלה כמה אינצידנטים היו בכל שנה, כדי להראות שירושלים באופן מתמיד היתה תחת סכנת יריות, היתה חצויה, וצריך היה פעם אתה ולתמיד לגמור עם זה.

יש איזה דבר שמהלך בציבורנו ובעולם כולו, ואני לא חושב שזה נכון, כאילו מלחמה זו לא עלתה לנו בקרבנות רבים. אני חושב שמלחמה זו עלתה לנו באופן יחסי בקרבנות רבים. יש אלפי משפחות בהן נשארו פצועים ונכים, ויש שהם פצועים קשה. בשבוע הבא יהיה יום השלושים בבתי הקברות, וצריך להזמין את עיתונאי החוץ, כדי שיראו ויווכחו שעמנו הקטן שילם מחיר עצום בעד מלחמה שנכפתה עליו. אני חושב שזה טוב גם בשביל ציבורנו, שלא יחשוב שהכל הולך חלק.

דבר שני שהיה כדאי להדגיש בהסברה - ונדמה לי שבענין זה לא נעשה די - גם כלפי פנים, ועוד יותר כלפי העולם כולו, את הנימה הדתית. היתה מלחמה כזאת שבתוצאותיה אנחנו קיבלנו את הכותל המערבי ומקומות

קדושים, דבר שגרם לאיזו "רעידת אדמה" אצלנו ובתבל כולו, אבל ישנם מקומות קדושים לא רק לעם היהודי, אלא גם לעולם הנוצרי, ונדמה לי שלא עלינו על הגל הזה ולא הרגשנו את הצד הזה. לדעתי צריך היה לעשות הרבה יותר מבחינה זו מאשר נעשה עד עכשיו.

והערה מעשית אחת, נדמה לי שבהסברה יכולים לנצל גם משרדים אחרים שיכולים לתרום משהו להסברה. אני רוצה לדבר בעיקר על משרד הדתות. חושבני שהוא מסוגל לעזור במפעל ההסברה. יש אלפי רבנים בעולם שהם צינור הסברה טוב ביותר גם ליהודים וגם ללא-יהודים. היום לרבנים בארצות מערב שונות יש קשרים טובים מאוד עם העולם הלא-יהודי. לרבים מהם יש שידורים ברדיו, יש להם קשרים עם הכמורה וכו'. הם יכולים לשמש צינור חשוב מאוד בהסברה.

במשרד הדתות אנחנו מכינים עכשיו כמה חוברות על עניין המקומות הקדושים, על חורבן מקומות קדושים יהודיים. אנחנו מכינים זאת בתוך סריה בשפה העברית, ואם משרד החוץ רוצה לתרגם זאת לשפות אחרות, הוא יכול להשתמש בחומר הזה.

אולי היה כדאי, כפי שבאו במשך השבועיים האלה רבנים מכל העולם, אולי להזמין גם מספר ראשי כנסיות שיבואו לביקור בארץ. קרדינאלים קתוליים ולא-קתוליים, שארצותיהם היו ברצון מקבלים הזמנה להיות אורחי הממשלה לבקר במקומות הקדושים להם, זה היה משנה את הגישה שלהם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מצטער שלא הצעתי זאת מכתחילה, אבל לא יתכן שעל כל הצעה כל כך הרבה חברים ידברו. לא כולנו מומחים לענייני הסברה. הייתי מציע לצרף לשר גלילי שלושה חברים, השרים בגין, בנטוב וורהפטיג, ושהם יישבו עם האנשים שעושים את המלאכה. יכולות להיות מחשבות והצעות שונות, אם מישהו

מעוניין יוכל להעלות אותן על הכתב ולהגיש לוועדה. לא נוכל להעסיק את הממשלה כולה בשאלה זו, והשעה מאוחרת. הייתי מבקש שבכל נושא תינתן אפשרות מראש לבחור וועדה, וכל מי שיש לו מחשבות יביא אותן בפני הוועדה.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני מבקש רק להעיר הערה אחת ולהציג שתי שאלות. ההערה נוגעת לתוכנה של ההסברה. הבעייה שעומדת לפנינו זה לא להסביר מאיזה סיבות באה המלחמה, גם לא לגבי העבר, וגם לא לגבי זה שעמדנו בפני השמדה, כי מאז עבר הרבה זמן. מה שמעסיק את העולם היהודי זה לא מה שהיה, אלא השאלה היא ההווה והעתיד. דומני שצריך לשים את הדגש על הדברים הבאים: להתכונן להחזקה ממושכת של השטחים המוחזקים - על-ידינו, הואיל ואמרנו שנחזיק בשטחים עד שיהיה הסדר של שלום ובטחון, וזה אינו נראה באופק בשלב זה. ואם אנחנו צריכים להתכונן להחזקה ממושכת של השטחים, צריך לתת הרגשה לעולם שיש הצדקה לדבר, וזה מחייב לפי דעתי בעיקר את הדברים הבאים: נורמאליזציה של החיים בשטחים המוחזקים בכל המובנים, בשירותים, כלכלה, תחבורה, אפשרויות מעבר וכו'. זה יוכיח שהעניינים נכנסו למסלול; מאמץ לפתרון בעיית הפליטים; חתירה לשלום ונכונות לשלום בדרך של משא-ומתן; הצבעה על הסכנות החדשות וההתעצמות המצרית המתחדשת, ובעיקר הסכנה מצד ברית-המועצות בחלק זה של העולם.

אלה הדברים העיקריים שבהם צריך לעשות ואותם צריך להסביר, אם אנחנו רואים לפנינו את המהלך מעתה ואילך בעיניו של העולם, שמתכוון ועוקב אחרינו בעניינים אלה.

שאלה לגבי הפעולה המדינית וההסברית בארצות הסמוכות לנו, לא הערביות, אלא תורכיה, אירן, חבש וכו' - אני מחשיב דבר זה במיוחד, אף-על-פי שלהסברה זו לא תהיה אולי תוצאות אפקטיביות מיידיות.

האם נעשות הכנות לתכניות מיוחדות ב"קול ישראל" בערבית לגבי תושבי ארץ-ישראל. מאחר ששמענו פה מפי שר הבטחון על המצב בקרב האוכלוסיה הערבית, ביחוד ברצועת עזה, יש ערך מיוחד וחשיבות מיוחדת לתכניות שיהיו מכוונות לחנך או לכוון את דעתם או מחשבתם של התושבים הערביים שנשארו בשטחים שהם בידינו.

שר הבריאות י. ברזילי:

בישיבה האחרונה שלא מן המניין בתל-אביב הצעתי הצעה להחלטה שיש בה הסבת תשומת הלב של העולם לציוד הרוסי הרב שמוזרם עמסיו למצרים. אז נאמר שבעניין זה אנחנו עוד נחליף דברים עם שר החוץ, כדי לדעת אם זה נחוץ או לא נחוץ, והיום נחליט. הייתי רוצה לשמוע אם היה משהו בענין זה, ואם נוכל להחליט.

ראש הממשלה ל. אשכול:

חשר בגין הציע אותו דבר, עוד אין לנו סיכום.

שר הבריאות י. ברזילי:

יש דברים שקשורים במעשים, וגם ההסברה שלנו קשורה במעשים. לפעמים אני תוהה על גורל ההחלטות שלנו. אני שמעתי שקונקרטית עוד לא התגשמה החלטתנו של חתימת ראש הרשות המקומית על בקשות הערבים הרוצים לעזוב את הגדה המערבית. אם אני טועה, אשמח לשמוע, אבל אם אינני טועה, אני שואל מדוע זה לא בוצע. זה היה אחד הדברים העיקריים של הסברתנו היום - איך אנחנו נוהגים באנשי הגדה המערבית, האם מעודדים או לא מעודדים את יציאתם.

לגבי ההסברה מדובר פה על יוזמה ולא תיאום. אבל יש גם יוזמות שמפריעות להסברה. אם היום היו הצהרות של שרים ושל שליחים, שלדעתי מבלבלים את דעת הקהל העולמית, מה ההסברה תועיל? אם שר אחד מודיע שלא נוותר על שעל אדמה, וזה איננו בקונטקסט, שזה כל זמן שאין שלום, אלא סתם אומר שלא נעזוב אף שעל קרקע, ושליח שני שיצא בשליחות הממשלה מודיע ברומא על פתרון קנטואלי של הגדה המערבית...

השר י. גלילי:

מי זה?

שר הבריאות י. ברזילי:

שמעון פרס, אז אחת מן השתיים, או שאנחנו מזרזים כאן את הברור, שיחייב את כולם להתבטא בלשון פחות או יותר אחידה, לאחר שמגיעים למכנה משותף, או שמסתפקים בזה שאומרים, שכל עוד אין משא-ומתן לשלום מחזיקים בשטחים, ואין מפרסמים פתרון של שלום כל זמן שאין משא-ומתן לשלום. אם לכל אחד יהיו פתרונות לשלום, גם אם יהיה לנו גאון להסברה, הוא לא יוכל להסביר שום דבר.

אני חושב שצריך לשים את הדגש בהסברה, על הסברה סקטוראלית. אחמול נפגשנו עם משלחת של השמאל הצרפתי, ובה אנשים שכל הזמן עמדו לצד אלג'יריה, הם קשורים עם סארטר, אף-על-פי שהאלג'יראים עכשיו שורפים ספרים של סארטר, והם מוחרמים, אבל הם נתונים בתוך איזה אמביבלנציה וצריך לחזק אותם. קודם לא נתנו להם לבקר בגדה במערבית, אבל אחרי שדיברתי עם שר הבטחון הדבר סודר, ואני חושב שצריך לטפח את הסקטור הזה. בכל-זאת זה הדבר האחרון שנשאר עוד מהשמאל הלא-קומוניסטי, ולדעתי יש לזה חשיבות רבה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חוזר על ההצעה, ומצטרף להצעת השר גלילי, אם יש שלושה מתנדבים מבין חברי הממשלה, החושבים שהם מבינים בדברים אלה, שיקבלו על עצמם ולא נמשיך בויכוח כאן.

השר י. גלילי:

אני אזמן אותם, ועוד נשוב לדון בזה עם שובו של

שר החוץ.

שר האוצר פ. ספיר:

מה שיש לי לומר אני אומר לשר גלילי, ברצוני להציע רק הצעה קונקרטית אחת לגבי חרושת-השמועות בארץ. בדרך-כלל זה דבר כמעט-טבעי בתנאים כאלה שהתפשטה השמועה הזאת, על אזלת-היד במסגרת ההסברה. היריעה הרחבה שפרשו כאן לפנינו השר גלילי ומר לבבי, אינני בטוח אם אפילו שרים ידעו את כל הפרטים. על-כן אני חושב שצריך להחליט שאחת לחודש תימסר סקירה, באמצעות העתונות או הרדיו, מה אנו עושים בשטח זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יכול להיות שלא הכל אפשר לפרסם.

שר האוצר פ. ספיר:

אינני מתכוון לחלק הזה שאיננו לפירסום.

השר י. גלילי:

אני מבין שיש שרים שמוכנים להתנדב, אני אזמן את אותם השרים שיביעו רצונם לכך, וכינתיים תוקם ועדת-התיאום, ונשוב לדון בזה עם שובו של שר-החוץ.

שר האוצר פ. ספיר:

אני חושב שזה היה נחוץ עוד לפני חודשיים, אבל גם עכשיו עוד לא מאוחר, להקים ועדה, שבה ישתתפו גם עורכי-העתונים בשביל הלוחמה הפסיכולוגית.

השר י. גלילי:

זו אחת ההצעות שצריך לבדוק.

השר מ. בגין:

לא הבינתי את הצעת השר גלילי על זימון מתנדבים, והציפיה עד שישוב שר-החוץ. זה דבר דחוף ואני מציע שהממשלה תקים ועדה.

השר י. גלילי:

אני עדיין אינני מציע לתת לזה מתכונת של ועדת-שרים. אין לחכות לשובו של שר-החוץ על-מנת לקיים בירור זה של קבוצת השרים: בגין, בורג, בנטוב, ורהפטיג, וגם אם יהיו שרים אחרים שיכולים לתת יד לפעולה. זאת נעשה בלי דיחוי.

אשר למתכונת קבועה, אם תאושר ועדת-שרים לענייני הסברה, בעניין זה אני מציע להמתין ונקבע דפוסי-קבע עם שוב שר-החוץ.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה לא-כל-כך מובן, אבל יש הברל. יש לנו ועדות שרים לכל-מיני דברים. כמו שיש ועדה לענייני כלכלה, לענייני בטחון, כך יכולה להיות ועדת-שרים לענייני הסברה, ואתה מרכז ועדת-שרים כזו.

השר י. גלילי:

ונביא את ההצעות שלנו לדיון?

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוועדה צריכה לשבת בהתאם לצרכים. השאלה אם השר בגין מקבל זאת, שלא תהיה ועדה לחוד.

השר י. גלילי:

אני מציע להטיל על השרים: בגין, בורג, ורהפטיג, בנטוב - ואני מחשיב השתתפותם בעניין זה גם של השרים אלון, ואולי השר קול, כי יש לזה שייכות לתיירות. אנחנו ניוועד ונכין הצעות-לפעולה, וחוזק מזה

תהיה ועדת-תיאום של המנכ"לים.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה להבין, או שיש ועדת-שרים לענייני הסברה, כשם שיש ועדת-שרים לענייני בטחון, אז היא דנה ואחראית לדבר. בראשות הוועדה יעמוד שר-ההסברה, ואני מניח ששר-החוץ יהיה חבר הוועדה הזאת כמו שרים אחרים, אז זה מתקבל על הדעת, או שאין ועדת-שרים. לא לכל דבר חייבת להיות ועדת-שרים, אני רוצה לדעת על מה מחליטים פה.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

גם נציג שר-הבטחון צריך להיות בזה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה לדעת אם מחליטים על הקמת ועדת-שרים

לענייני הסברה, או לא.

השר י. גלילי:

אינני מתנגד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה כמה ישיבות שאנחנו מטפלים בזה, ויש בינינו חברים שבטוחים שיש להם מה לעשות ולייעץ. אני מציע שתקום ועדה קבועה לאיזה זמן. אולי לא ברגע זה נרכיב אותה. הזכרתי כמה חברים שהעלו כאן מחשבות שונות.

אני מציע שנטיל על השר גלילי, עד לישיבה הבאה להרכיב את הוועדה ולהפעיל אותה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מציע שראש-הממשלה ירכיב את הוועדה בהתייעצות עם השר גלילי, ולא להביא זאת עוד הפעם לכאן, חבל על הזמן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבין שאין התנגדות לכך. על ועדת-המנכ"לים

הוועדה הזאת תחליט.

השר י. גלילי:

אין סיבה לדחות את הפעלת ועדת-המנכ"לים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל יש התנגדות להצעה זו, בהנחה שתהיה

ועדת-שרים לענייני הסברה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מאוד בעד ועדת-המנכ"לים, ובעיקר הצבא,

שבידיו הרשויות הפונקציונליות הטכניות, ונציג משרד-הבטחון בעניין זה יהיה הדובר של משרד הבטחון. הוא יהיה האיש שידאג לתיאום הטכני, ולא מנכ"ל משרד-הבטחון.

השר י. גלילי:

אני לא חושב שזה בא בחשבון, זה צריך להיות אדם

מוסמך.

שר הבטחון מ. דיין:

יהיה אדם מוסמך.

השר י. גלילי:

אז משרד-החוץ ישלח את דובר משרד-החוץ, וזו

תיהפך לוועדה של דוברי-המשרדים. אני מדבר על ועדה מוסמכת.

שר הבטחון מ. דיין:

אם הוועדה הזאת צריכה לתאם את ענייני ההסברה,

אז אני מניח שגם אני אוזמן אליה, לא רק המנכ"ל. שמעתי שרוצים שממשרד-הבטחון

יהיה המנכ"ל, אבל אם זה עניין של תיאום טכני, אני מבקש שלגבי משרד-הבטחון לא

יוצע לי מי יהיה הנציג. ייתכן שזה לא יהיה המנכ"ל.

השר י. גלילי:

אנחנו קובעים פה את הדרגים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבין את הערת שר-הבטחון, יכול להיות שאם המנכ"ל קשתי יבוא, הוא אמנם איש מוסמך אבל לא מתמצא כל-כך בענייני ההסברה, ואז אולי רצוי יותר שיבוא שלו, שאחראי לענייני ההסברה במשרד הבטחון. אם הוא נשלח על-ידי השר הוא מוסמך, ויאמר מה שיאמר. במשרדים אחרים הטיפול הוא בידי המנכ"לים במקרה זה.

שר הבטחון מ. דיין:

אשלח נציג מוסמך, וכל מה שהוא יאמר יהיה

על-דעת הצבא ומשרד-הבטחון.

המנכ"ל מר א. לבכי:

אני אשלח את דובר המשרד, אני לא אשב בוועדה כזאת. אם זה יהיה קצין-העתונות של משרד-הבטחון, יהיה קצין-העתונות של משרד-החוץ.

שר הבטחון מ. דיין:

אבל רוצים ועדת-מנכ"לים.

המנכ"ל מר א. לבכי:

אני יודע מהי המסגרת והסמכות של שלו, אני מציע

לצרף גם את קציני-העתונות, אם זה רצוי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו קובעים ועדת-מנכ"לים, אבל מותר למנכ"ל להביא אתו את האיש האחראי לענייני הסברה. כמו-כן קבענו שבמשך השבוע ידאג השר גלילי להקמת ועדת-השרים לענייני הסברה.

מ ח ל י ט י ם : (א) להסמיך את השר י. גלילי לפעול לתיאום בין הגורמים הממשלתיים העוסקים בהסברה.

(ב) להקים ועדה קבועה לתיאום מערכות ההסברה.

הרכב הוועדה: השר י. גלילי - יו"ר, והמנהלים הכלליים של משרד ראש-הממשלה, משרד החוץ ומשרד הבטחון (או נציג מוסמך אחר שיתמנה על-ידי שר-הבטחון).

(ג) למנות ועדת-שרים לענייני הסברה בחו"ל, בתקופת-החירום, וליפות כוחם של ראש-הממשלה והשר י. גלילי לקבוע את הרכב ועדת-השרים.

591. יציאת תושבי הגדה-המערבית לגדה-המזרחית

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר ברזילי שאל על ביצוע החלטתנו, שהמבקש לעבור מהגדה-המערבית למזרחית, צריך להביא אישור בחתימת ראש-העיר או ראש-הכפר, שהוא יוצא מרצונו הטוב.

שר הבטחון מ. דיין:

לפי מיטב ידיעתי, יצאה הוראה לרמטכ"ל לדאוג לביצוע. אני מדי-פעם-בפעם שומע שהחברים אומרים כי החלטות אינן מתבצעות, אני יודע שההוראה הזאת יצאה. אינני יכול לומר עכשיו בבטחון שבכל מקום דבר זה מתמלא. רשמתי לפני את הערתו של השר ברזילי, ואבדוק את הדבר.

שר השיכון מ. בנטוב:

השאלה היא אם במעבר יש מישור שבדוק.

המנכ"ל מר א. לכבי:

המצב הוא דלהלן: פה יש שתי פעולות פוליטיות נוסף על פעולות הסברתיות, שכמעט והייתי אומר: "הולכים עלינו". במזרח-התיכון ישנה משלחת של יוניצ'ף, המוסד של האו"ם הדואג לאמהות ולילדים, והם שהו שלושה ימים בדמשק ושלושה ימים בעמאן, ואחר-כך הם הגיעו לכאן, והם הגיעו טעונית הגזמות וסיפורי-זוועה, שניסינו להוציא אותם מלבם. אני רק מקווה שהצלחנו ושלא יהיו מצדם פירסומים. בכל-אופן, הסיפורים שלהם הם, שלפי האומדן הגיעו לגדה-המערבית 175 אלף ערבים, ומהם 75 אלף פליטים-לשעבר, שקשורים באונר"א ובססו"ת, ו-100 אלף תושבי כפרים של הגדה לשעבר.

יוניצ'ף רוצה להקים 11 מחנות-פליטים בגדה-המזרחית ויפרידו בין שני סוגים: הפליטים החדשים והפליטים הישנים. הם מדברים על 93 אלף פליטים מסוריה, אבל הם מודים שבתוך זה ישנם רבים מכפרים שהיו באזור הקרבות, והם ברחו, ומן הסתם יחזרו.

ברור שהסברנו להם שאין זו אלא תעמולת לוחמה פסיכולוגית של ממשלות ירדן וסוריה. והם גם צריכים להיזהר מזה, כאשר יתחילו להקים את המחנות שלהם, לא יופיעו סתם כל-מיני אנשים שכמו ב-1948 ינסו להקנות לעצמם מעמד של פליטים. אם יתפרסמו דברים כאלה בעולם, זה יכבד עלינו.

אשר לממשלת-בריטניה, היא הגישה לנו היום איגרת שהיא די קיצונית, והיא פונה אלינו במישאלה לאחוז באמצעים כדי לבלום את זרם הפליטים לעבר-הירדן, והם מציעים לא פחות ולא יותר, אלא שנזמין צוות-משקיפים מטעם האו"ם שיבדוק את מצב האוכלוסיה האזרחית, ושגם תבהיר שיש לערבים בגדה-המערבית זכות להישאר בארצם. הם גם מבקשים שם "הצלב האדום" יהיה גורם שישתתף בבדיקת איזה-שהוא בונה-פידה, של תושבי הגדה-המערבית לשעבר, כולל אנשים שישבו במחנות, שיורשו לחזור.

אלו דרישות מרחיקות-לכת ביותר, הן מלוות איומים מרומזים שנצטרך לעמוד בפניהם.

השר מ. בגין:

במה מתבטאת הקיצוניות?

המנכ"ל מר א. לבבי:

הקיצוניות היא קודם-כל בדרישות. אולי אקרא לכם את האיגרת. (המנכ"ל קורא את האיגרת באנגלית).

עמשיו לגבי המצב עצמו. שלשום עברו לירדן-המזרחית 2700 איש, אתמול המספר היה קרוב ל-3000. הם באו כולם במשאיות ערביות, לא היו להם שום רשיונות, כל מה שביקשו במעבר, זה לחתום על פתקים שהם יוצאים מרצונם הטוב. העניין של פנייה וחתומה של ראש הרשות המקומית אינו מוגשם. זה גם לא מוגשם בירושלים, שהיא כנראה המקום היחידי ששם מזדקקים לתחבורה שמסודרת במיוחד. שם יש תנועת אוטובוסים בעוד שבמקומות אחרים נזקקים למשאיות שלהם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יוצאים גם מירושלים?

המנכ"ל מר א. לבכי:

כן. פה חותמים על אישורים, אבל לא ראש-העיר.

שר הבטחון מ. דיין:

בירושלים אין ראש-עיר ערבי.

המנכ"ל מר א. לבכי:

אולי זו הסיבה. מכל-מקום, לסיכום נקודה זו, ראשית, אם דובר כאן על נורמליזציה, ובעיקר עמד על זה שר-התחבורה בדבריו, לא נוכל להסביר שיש נורמליזציה כאשר יש נדידה בממדים כאלה.

שנית, התגובות גם בדעת-הקהל וגם התגובות הפוליטיות - אני מקווה שהאיום של בריטניה באיגרתה הוא איום-סרק - יש לנו מה להגיד, נספר להם שהממשלה הודיעה כמה פעמים שאין לחץ ואין עידוד ליציאה, והיתה שיחה בין שר-החוץ לבין נציג "הצלב האדום", ואנחנו מספרים שיש סידור - למרות שזה לא קיים - של אישור על-ידי ראשי-העיריות. אבל זה הגיע בצורה כל-כך דחופה, שהאיגרת נמסרה לנו בטלפון, ואם יתפרסמו הסיפורים של יוניצ'ף, זה ייהפך לדבר מרכזי בעולם.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

בקשר עם האיגרת הזאת, כדאי לדעתי שאנו נחליט היום על הצעתו של שר-החינוך בעניין הודעה מצדנו, שכל מי שרוצה לחזור במשך שבוע-שבועיים או במשך חודש, יוכל לחזור. לדעתי אין כל סכנה שהם יחזרו. תחילה חשבנו שהם יוצאים תחת לחץ, יכול להיות שהיה לחץ מסויים, אבל בזמן האחרון הם יוצאים מתוך רצון טוב. אם במשך יומיים יצאו כ-5000 איש, אחרי שאפשר לומר שיש סידור מסויים, והם אינם רוצים להישאר כאן, אני חושב שאלה שיוצאים בצורה כזאת לא יחזרו כל-כך מהר. אבל בהודעה זו יש קודם-כל תשובה לאיגרת הבריטית. שנית, זה עשוי להשפיע על ההצבעה באו"ם מחר, כי הנה אנחנו מאפשרים לאלה שיצאו ורוצים לחזור - לחזור. היות ולא נשאר לנו הרבה זמן והשעה מאוחרת, אני חושב שאנחנו צריכים עכשיו לעבור לנקודה זו ולהכריע בה, כי זה דבר חשוב מאוד.

שר הבריאות י. ברזילי:

קודם אנחנו צריכים לחדש את ההחלטה הקודמת ביחס

לאישורים.

שר העבודה י. אלון:

מתברר שזה לא מסתדר במציאות.

שר השיכון מ. בנטוב:

אז צריך לא לתת להם ללכת.

שר העבודה י. אלון:

אחרי שהם מגיעים למקום-המעבר, אתה רוצה להחזיק

אותם שם בחום הזה?

שר הבריאות י. ברזילי:

סוכם כך.

שר הבטחון מ. דיין:

לא סוכם כך. ההוראה יצאה ונאמן עלי הרמטכ"ל ואלוף-פיקוד-המרכז, שהם נתנו הוראות לבצע הוראה זו. גם בפעם הקודמת אמרתי שיש רבים שמגיעים לשם בכוחות עצמם. לוקחים מכונית-משא, מעלים עליה 50 איש, לא עברו לא במשרד ראש-העיר ולא במקום אחר, ובפעם הראשונה רואים אותם במעבר ביריחו. בכלל יש שבע ערים ערביות משם אפשר לצאת. אפשר לקחת מכונית-משא ולנסוע. באתי לשכם ושאלתי על-כך את ראש-העיר, והוא אמר לי: הם שוכרים מכונית-משא, עולים עליה ונוסעים. באותה דרך הם יכולים לנסוע גם ליריחו, אז לא הוא חותם על-כך ואף-אחד לא חותם. אני מבין ממר לבבי שליריחו ממתים אותם על פתקה. שם אין ראש-עיר. אם הממשלה רוצה לקבל החלטה, כפי שאמר השר

בנטוב, שאם האיש בא, ונוסף לזה שהוא חותם שהוא עוזב מרצונו החופשי, אין לו חתימת ראש-העיר ג'נין או עיר אחרת, שולחים אותו חזרה, זה יהיה לדעתי סקנדל הומניטארי מאין כמוהו, אם על-ידי-כך לא יתנו לו לעבור. ירדן עשתה זאת בהתחלה ונסוגה. אמרתי לנציג "הצלב האדום" שאנחנו נודיע ברבים, כי פנינו אליו וביקשנו ממנו לטפל בזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם היה שם מישהו מ"הצלב האדום", היה טוב. אבל אפשר אולי לבוא בדברים עם ראשי-הערים האלה, שהם יקבעו איש אחד מצדם שיהיה שם, ותהיה לו אפשרות לדבר עם כל אחד ולשמוע אם הכריחו אותו לעזוב או שהוא עוזב מרצונו הטוב. מוכרחים למצוא דרך.

המנכ"ל מר א. לבבי:

לדעתי הדרך היא לפרסם ב"קול ישראל" בערבית, שכל אלה שרוצים לצאת מתבקשים להתקשר עם ראש-העיריה או עם מי שלא יהיה ולקבל אישור, ואז אנחנו נצטט ונאמר שפירסמנו זאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אם נקבל את הצעת ראש-הממשלה, אין צורך בזה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני יודע שאנחנו משתדלים להיות מדינה מסודרת.

בכל מדינה מסודרת יש ביקורת-גבולות. זה לא מעל כוחנו האנושי לסדר ביקורת-גבולות, ומי שיש לו רשיון לצאת - ייצא. יש בארץ 2.5 מיליון יהודים, לא ניתן לאף-אחד לצאת בלי רשיון. אני מציע שנודיע על הפסקת זרם הפליטים היום לשבוע-ימים, אם זה נחוץ.

להודיע ברדיו וברמקולים שזה הסדר. הם צריכים להגיש בקשה ולקבל אישור. אני מקבל את ההצעה שנפרסם, כי הזמנו את נציג "הצלב האדום", שיהיה שותף לבדיקת האישור הזה.

אפשר להעמיד ביקורת-גבולות לא ליד הגשר ביריחו, אלא ביציאה. הצבא יכול למצוא מקום מתאים, מי שיש לו רשיון עובר, ומי שאין לו רשיון - אינו עובר. השאלה אם אנחנו רוצים, וכרגע מעניינת אותי השאלה הפוליטית, ששום דבר לא ישחנה, ובעולם יפרסמו שאנחנו מגרשים פליטים, כי גם אם נגיד שצריכים להביא אישורים, איש לא יאמין לנו, אז אפשר שלא לעשות כלום. אני בכל-זאת חושב שאפשר להסדיר את הדבר, כי אני חושב שיש קורלציה בין עניין זה ובין החלטת-האו"ם ודעת-הקהל בעולם, אם נוכל להוכיח שמצפוננו נקי, ואין לוחצים, ועל-ידי-כך אפשר להרוויח זמן, אינני יודע מדוע להתנגד לזה.

השר י. ספיר :

אם במשך יומיים יצאו 5000 איש, וזה לא בימים הראשונים אחרי הקרבות, ובכל-זאת לא הפחד מניע אותם לברוח, וגם הרעב לפי הכרתי אינו מניע אותם לברוח, בכל-זאת מתעוררת שאלה אם אין כאן משהו יותר יסודי. אי-אפשר לדעת מה מניע אלפים כאלה לזוז. יכול להיות שיש לדבר זה משמעות אחרת.

המנכ"ל מר א. לבבי :

מבחינה פוליטית הבעייה הרבה יותר מסובכת. זו לא שאלה אם אנחנו מגרשים אותם או לאו. מבחינה פוליטית הבעייה היא, וגם מציגים אותה בצורה כזאת, שאם עובדה של כיבוש צבאי, אולי בלי כל כוונה רעה או לחץ, אם זה יוצר בעיית-פליטים חדשה בממדים של כמה מאות אלפים, אז גם האמריקנים אינם מסכימים לזה. אינם רוצים עוד בעיית-פליטים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

איני יודע למה מכוונת שאלת השר י. ספיר. אני מניח שאתה לא מעלה על דעתך שבימים אלה נעשה איזה דבר על-ידי הצבא.

השר י. ספיר :

להיפך.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אז אינני יודע למה מכוונת השאלה. נניח שיתברר, שהערבים, למרות שהם התחילו להגיד בימים האחרונים שהם אוהבים אותנו, נניח שיתברר שהם יגידו שאינם רוצים לחיות תחת משטר של יהודים, האם תחזיק בהם בכוח?

שר הבריאות י. ברזילי :

ניתן לכל אחד לצאת, אבל מתוך בטחון שהוא יוצא

מרצונו החופשי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זאת אמרנו.

שר הבריאות י. ברזילי:

אמרנו, אבל לא עושים זאת.

שר השיכון מ. בנטוב:

יגיש בקשה ויחכה שבוע-ימים עד לקבלת אישור.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני חושב שאם תפורסם הודעה על החלטה של הממשלה, שכל מי שיצא יכול לחזור, ואני אינני בעד קביעת תקופה של שבוע-שבועיים, אלא שיוכל לחזור בעוד שלושה חודשים או במשך שלושה חודשים, - זה חופף את עניין היציאה. אין צורך אז בשום דבר מיוחד לגבי היציאה. אם הממשלה מודיעה שמי שרוצה בכך יכול לחזור, איש לא יחשוד בנו שאנחנו מגרשים אותם, ואחר-כך מבקשים מהם לחזור. החלטה זו צריך לפרסם.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אבל הצעתך נוגעת רק לתושבים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

תושבים ופליטים. כל אלה שהיו בזמן הכיבוש בארץ

וברחו, יכולים לחזור.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע לייחד זאת רק לתושבים ולהגביל בזמן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו נצטרך להצביע, אבל אני רוצה לפני זה

לשאול את שר-הבטחון, מאחר שהוא אומר שניתנה הוראה, האם ישנה אפשרות, שאדם שרוצה לצאת יגיש בקשה חתומה לא רק על-ידו, אלא על-ידי עוד איש או שניים שיש להם איזה סטטוס.

שר הבטחון מ. דיין:

אפשר להחליט שרק במקרה והאיש לא בא עם תעודות

אלו, לא לתת לו לצאת. אני חושב שתקום צעקה על חוסר יחס אנושי מצד אלה שיהיו ליד הגשר ונמנע מהם את מעבר הגבול. אם בקיץ ובחום הזה נעכב אותם, תקום צעקה, אבל רק כך אפשר למנוע, אינני יודע דרך אחרת. איך אני יכול לקבל על עצמי לדעת מראש מי רוצה לצאת. הם יושבים במכונית ונוסעים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה אמרת שיש שבע ערים ויוצאים גם מהסביבה.
אפשר על-ידי הודעה ברדיו או על-ידי כרוזים להודיע, שמי שלא יבוא עם תעודה
חתומה, לא יתנו לו לעבור את הגשר. אפשר לעשות את המאמץ הזה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אז נקבל איגרת מהבריטים על זה שלא נותנים להם

לצאת...

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מציע להתחיל את ההצבעה בשאלת החזרה.

שר העבודה י. אלון:

זו הצעה רצינית וחשובה, האם לא צריך לקיים

בירור?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו כבר שלוש פעמים דנו בשאלה זו.

השר מ. בגין:

אבל ביום חמישי הוחלט שיהיה בירור לפני שינוי

ההחלטה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין כל הכרח בבירור, כל אחד יכול להצביע בעד או נגד. אני רוצה להזכיר ששר-החינוך הציע בזמנו להגביל זאת לחודש-ימים, עכשיו שזה יהיה שלושה חודשים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מציע את ההצעה המקורית של השר ארן, של

חודש-ימים.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני רוצה להציע הצעה אחרת. אני מציע שממשלת-ישראל תפרסם קריאה לתושבי הגדה-המערבית, שלא לנטוש את הגדה-המערבית, ולהסתפק בזה. ויש לומר שאלה שירצו בכל-זאת, למרות הקריאה הזאת, ולמרות הנסיון לשכנע אותם, ירצו לעזוב - יעשו זאת בצורה מסודרת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה נאמר כבר ואז הציע שר-הפנים שנצביע על זה, אחרי שנצביע על ההצעה מרחיקת-הלכת של השר ארן. אפשר לעשות את שני הדברים. אפשר לקבל או לא לקבל את הצעת שר-החינוך, שמי שעבר והתחרט, יכול תוך חודש או תוך שלושה חודשים לחזור; ויחד עם זאת, תפרסם הממשלה שכל מי שרוצה לעזוב, חייב להצטייד בבקשה חתומה על-ידי ראש-העיר או ראש-הכפר.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני חושב שקריאה כזאת משיגה את האפקט שאנחנו רוצים להשיג, אם נקרא להם לא לעזוב בלי התחייבויות.

השר מ. בגין:

אני מבקש שהממשלה לא תקבל את הצעת שר-החינוך, ואני רוצה להסביר למה. ראשית, לדעתי אנחנו נקבל על עצמנו, במקרה שישוב מספר מסויים של אנשים, סיכון בטחוני שאין לו שיעור. אנחנו לא יודעים מי היוצאים ולא נדע מי השבים. ייתכן שיכניסו לנו חבלנים שיעשו לנו צרות וקשה יהיה להתגבר עליהם. בינתיים הם נמצאים שם, יש להם קשר עם השירותים החשאיים של חוסיין, לא נוכל לדעת בשום אופן מי חוזר.

שר השיכון מ. בנטוב:

ואינם יכולים להסתנן?

השר מ. בגין:

אם הוא מסתנן, יש הבדל רציני ביותר. אם מישחו מנסה לצלוח את הירדן ולהסתנן, הצבא יכול לפעול.

שנית, לדעתי נשיג את ההיפך מהמבוקש, אם רוצים להחזיר אותם בתום-לב, לא צריך להתנות זאת בתאריך של 30 יום. מדוע דווקא 30 יום? הם טוענים שזה ביתם.

בכל-זאת, תחת הרושם הזה של מה שכותבים, אנחנו רוצים להיות קתוליים מכל האפיפיורים שנולדו עד כה. אנשים אלה עברו מרצונם הטוב, צריך לקרוא להם לחזור ולאפשר להם לחבל בארץ?

בגלל שני טעמים אלה, שאם אנחנו מחזירים אותם יש בזה סכנה בטחונות, אני מציע לא לקבל הצעה זו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני רוצה בכל-זאת לנמק את ההצעה. מבחינה בטחונית הם כולם שווים, אלה שלא ברחו ואלה שברחו. אני חושב שכאשר יבוא מישור מהם והוא יגיד שהוא מהגדה-המערבית, הוא יצטרך להביא איזו תעודה. זה צריך לדרוש. לא אמרתי שכל ערבי שיבוא, צריך לתת לו להיכנס, אלא צריכה להיות בדיקה.

אני רואה זאת גם כאקט הומניטארי, גם לגבי מדינת-ישראל ולא רק לגבי הפליטים, מבחינת מעמדה המוסרי של מדינת-ישראל. אבל אני הקדמתי ואמרתי פה, למען מנוע אי-הבנה, אילו ראיתי שיש בזה דבר שמשנה את מעמדה הבטחוני של מדינת-ישראל לרעתה, יש לנו מוסר עוד יותר עליון. זה בעיני אינו מעלה ואינו מוריד, יש עניין גדול שלא התפנינו לדון בו, אם זה ברצון או לא ברצון, בינתיים קורה מה שקורה. אם יש 100 אלף או 150 אלף פליטים כאלה, אם תצא הודעה שהם יכולים לחזור למקום שבו היו, צריך לאפשר להם. אם מדברים כאן על חודש או חודשיים, זה לא חשוב לי, חשוב העקרון. אפשר קודם להודיע על חודש ואחר-כך להאריך.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני חושב שחודש זה מספיק.

שר העבודה י. אלון:

אנחנו יושבים כבר שלוש-וחצי שעות ואת הדבר הכי חשוב גומרים בחמש דקות... אני מוכן לוותר על ההנמקה, ולהצביע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו דנו בזה לא-פעם, ואני מציע להצביע. אני אעמיד להצבעה את הצעתו של שר-החינוך, שכל אלה שעזבו ורוצים לחזור, יינתן להם לחזור, ושר-החינוך מציע לקבוע חודש, ואחר-כך, אם יהיה צורך - להאריך.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא.

השר י. גלילי:

במשך חודש אפשר לרכז את כל הפדאיון וה"אל-פתח".

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר ורהפטיג מציע תיקון להצעת שר-החינוך, להגביל את הזכות לחזור במשך חודש-ימים, רק לתושבים קבועים של הגדה-המערבית, להוציא את הפליטים. אינני יודע איך אפשר יהיה להבדיל, הם יכולים לזייף תעודות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני יכול להתחיל את ההצבעה על ההצעה של השר ורהפטיג, שהכוונה רק לתושבים קבועים של הגדה-המערבית.

שר התחבורה מ. כרמל:

זה רק ירגיז.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אז תצביע נגד.

ה צ ב ע ה : בעד הצעת-התיקון של השר ורהפטיג - 1 קול.

בעד הצעת שר-החינוך-והתרבות - 11 קולות.

נ ג ד - 7 קולות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה יפורסם בכל מקום, גם בעתונות וגם ברדיו. השאלה מה יהיה עם אלה שמחר בכל-זאת יקומו ויסעו.

שר העבודה י. אלון:

אחרי החלטה זו אין מה לעשות.

השר י. גלילי:

מה החלטנו לגבי הזמן?

השר מ. בגין:

החודש יחול גם על אלה שיעזבו מחר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לזה אינני מסכים.

שר העבודה י. אלון:

אני מבקש הבהרה לנקודה זו, שלדעתי היא חשובה.

הצעת שר-החינוך שנתקבלה חלה על כל אלה שעזבו עד היום, או גם על אלה שיעזבו בעתיד?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בוודאי שלא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתם עוד תראו איך זה ייגמר במשך חודש או במשך שלושה חודשים, אבל הרוב הצביע, וההצעה נתקבלה. מבחינה מדינית-פוליטית, ברגע זה, זה דבר טוב ויפה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

השאלה אם כל אלה שיצאו אחרי הודעה זו יבואו

חזרה.

שר העבודה י. אלון:

כיוון שיודיעו זאת ברבים, וגם בערבית, אי-אפשר להעמיס על הצבא להיות שוטרי-מכס. אחרי הודעה זו, מי שעוזב - עוזב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני בכל-זאת הייתי אומר שיש עוד הגיון לשני הדברים יחד. היות ועד עכשיו עזבו אנשים ולא היה שום סידור, ובאים בטענות שלחצנו, מכאן ואילך, מי שרוצה לעבור צריך להביא תעודה, ואם הוא עובר הוא עבר.

אני רוצה להגיד לשר-החינוך, יש הבדל עצום, כאשר אתה תשב לסדר איזו-שהיא תכנית לפתרון שיופעל לגבי חלק זה של הארץ, אם יהיו שם 100 אלף יותר או פחות. אבל, יעזור לכם אלהים.

ד"ר מ. בגין:

חבל שאתה אומר זאת אחרי ההצבעה.

שר החינוך והתרכות ז. ארן:

אין סכנה גדולה כזאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני בטוח שרבים מהם לא יחזרו.

שר הבטחון מ. דיין:

בהמשך להחלטה שנתקבלה, אני מבקש לקבל החלטה בעניין טכני. אם מדובר על-כך, שעל הגבול צריך לבדוק את התעודות של אלה שאומרים שהם חוזרים, וצריך לדעת שאלה שחוזרים היו תושבי הגדה-המערבית, אני מבקש שהטיפול בבדיקת המעבר תקבל לידה המשטרה, ואנחנו ניתן את השמירה הדרושה. את בדיקת התעודות, אם האיש יצא או לא יצא, לפי איזה קריטריונים נותנים לו לחזור, תעשה המשטרה והסידורים ייעשו בתיאום עם משרד הפנים, ואנחנו ניתן להם את כל ההגנה. לא נוכל להטיל על הצבא את בדיקת הניירות של מי שרוצה לחזור לישראל, אולי זה איש שבא מסוריה? אנחנו יודעים מיהם?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חושש שפה עלולים להיות אסונות. גם אם הוא

יביא איזה פתק, מה זה נותן?

שר הבטחון מ. דיין:

ישנה חטיבה עיראקית בירדן, איך אפשר לדעת מי

החוזרים?

המנכ"ל מר א. לבבי:

אני מבקש להציע הצעה טכנית. שהממשלה תאמר שלגבי אותה החלטה שהיא החליטה עכשיו, על פרטי הביצוע הטכני, עוד תבוא הודעה. קודם-כל לא ייתכן שמחר יתחילו ערבים להתייצב בגשר-אלנבי ויגידו שהם רוצים לחזור. אין מנגנון עכשיו שיוכל לטפל בזה, וצריך להכין זאת. אני חושב שצריך לקבוע תקופה של זמן. אנחנו נצטרך להציע איזה-שהוא סידור שהוא בנוי על זה, שלא שהאיש מופיע סתם ליד הגשר ואומר שהוא רוצה לחזור, אלא שם, במקום, צריך לברר מיהו ומהו. אנחנו אז נציע, אולי יחד עם "הצלב האדום", איזה-שהוא סידור, שקודם-כל הוא מגיש בקשה, ויחד עם הבקשה הזאת הוא צריך להביא מיסמכים; תעודות וראיות במידת האפשר. ואחרי הבדיקה המוקדמת הזאת יהיה מנגנון שיבדוק אחר-כך, ליד הגשר, אם האיש החוזר נמצא ברשימה של אלה שהגישו בקשות לחזור בצד השני, ואשר נבדקו.

אני מציע שנאמר שלגבי דרכי-הביצוע של ההחלטה שנתקבלה בממשלה תבוא הודעה נוספת, ונשקול היטב, יחד עם אנשי הש.ב. וגורמי-הבטחון איך לבצע זאת. אני חושב שכדאי, גם כדי שהפעולה תוכל להתחיל מהצד השני, לשתף בזה גורם בינלאומי.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מוכן לקבל זאת, אבל אני מציע שהממשלה תודיע שהיא מבקשת את "הצלב האדום" לעזור בסידורים הנוגעים בדבר.

המנכ"ל מר א. לבכי:

אני מציע לא לקשור את ידינו, נבדוק את הדבר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מציע שתוך שבוע נברר את ההוראות.

השר מ. בגין:

אני חושב שזה לא יהיה טוב אם נגיד שעל פרטי הביצוע תבוא הודעה. זה לא אומר הרבה. צריך להגיד, שהשלטונות של מדינת-ישראל יקבעו את הפרטים, כיצד להבטיח שהבקשות שתוגשנה תהיינה בערך בונה-פידה.

המנכ"ל מר א. לבכי:

בונה-פידה והבטחות בטחוניות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

למה לפרסם זאת? אפשר להגיד זאת בהוראות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בונה-פידה אפשר להגיד.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

זה חל על פליטים שיצאו עד עכשיו מאז הקרבות.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני בעד זה שנגיד מראש, שאנשים אלה צריכים להיות בונה-פידה חוזרים ועברו בדיקה בטחונית. אם לא נגיד זאת, אחר-כך יהיה קשה ויגידו שגם הודענו וגם רימינו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו מקבלים הצעה זאת, שאנחנו מודיעים, כי אלה שיצאו, תוך חודש ימים מיום פירסום ההודעה ולאחר בדיקה והגשת בקשה, שמוכיחה את הבונה-פידה של חוזרים, ובדיקת בעיות בטחוניות.

שר הבטחון מ. דיין:

מה ביחס להצעתי, שהמשטרה תטפל בזה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר-המשטרה איננו עכשיו.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

צריך לברר זאת, אפשר לקבוע שהמשטרה תפעל
בשיתוף-פעולה עם משרד-הפנים.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מוכן לקבל שזה יהיה משרד-הפנים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לא, המשטרה היא על הגבול.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה אומרים לאלה, שלאחר שנפרסם זאת ברבים,

בכל-זאת מחר ירצו לעזוב?

שר הבטחון מ. דיין:

הם יחזרו בעוד שבוע.

שר החקלאות ח. גבתי:

הייתי מציע לקבל גם את ההצעה האלטרנטיבית של שר-התחבורה, לפרסם הודעה שאנחנו מיעצים להם לא לעזוב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל מה אנחנו אומרים לאלה שבכל-זאת יעזבו?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

מי שיעזוב אחרי פירסום ההודעה הזאת, לא ירשו

לו לחזור.

השר י. ספיר:

אני מצטרף לדעה, שמי שיעזוב אחרי פירסום ההוראות, מודיעים מראש שהוא אינו יכול לחזור, כי יש בזה הגיון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם יש מתנגדים להצעה זו? אין מתנגדים. החלטנו

שמפרסמים היום על ההחלטה.

שר האוצר פ. ספיר:

זה יכול אולי להחזיר לנו קולות בהצבעה באו"ם

מחר, וזה חשוב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מי שרוצה לחזור, יוכל תוך חודש לחזור, ועל פרטי הביצוע יפורסם תוך שבוע. אפשר בתוך זה לכלול פסוק, שממשלת-ישראל פונה אל האנשים לא לעזוב.

שר הסעד י. בורג:

אין צורך.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

מי המבצע?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אי-אפשר להטיל זאת על שר-המשטרה כאשר הוא איננו. על הפרטים אנחנו עוד נודיע. האם הצבא יהיה מוכן לתת 100 איש מהמילואים לעזרה?

שר הבטחון מ. דיין:

את כוח-האדם אנחנו ניתן, אבל את הטכניקה של בדיקת הניירות וכו' אני מציע להטיל על המשטרה. בצבא זה עלול לא להתבצע כראוי, כי בדרך-כלל יחידות כאלה מתחלפות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מציע ששר-המשטרה ושר-הפנים יהיו ממונים על

ביצוע ההחלטה.

שר העבודה י. אלון:

ושר-הבטחון.

מ ח ל י ט י ס : א (ב-7:11 קולות) להרשות לתושבים של הגדה-המערבית, אשר עברו מאז ה-7 ביוני 1967 לגדה-המזרחית, לשוב למקום-מגורם הקודם בגדה-המערבית, בתנאי שיבצעו את שובם תוך חודש-ימים, דהיינו לא יאוחר מיום 10 באוגוסט ש"ז.

1) קול בעד ההצעה כי ההחלטה הנ"ל תחול על

תושבים קבועים של הגדה בלבד.)

ב) עד יום 10 ביולי ש"ז יפורסמו הוראות בדבר

דרכי ביצועה של ההחלטה הנ"ל, לרבות אופן ההוכחה כי המבקש לשוב היה אמנם תושב הגדה-המערבית סמוך לפני ה-7 ביוני ש"ז וכי אינו מהווה סיכון בטחוני.

ג) תושבי הגדה-המערבית אשר יעברו לגדה-המזרחית

אחרי יום 4 ביולי ש"ז לא ייהנו מהרשות האמורה בהחלטה א' דלעיל.

ד) ההחלטות הנ"ל ודרכי-הביצוע יפורסמו ברדיו

בלשון הערבית ובצינורות "הצלב האדום" הבינלאומי.

(ה) שר-המשטרה ושר-הפנים, בהתייעצות עם שר-הבטחון, ממונים על ביצוע ההחלטות הנ"ל.

592. המצב הכספי של הטכניון

(נספח מס. 249 אשר נשלח אל חברי-הממשלה)

שר האוצר פ. ספיר:

אני מבקש להעביר את הדיון בעניין זה לוועדת-השרים לענייני כלכלה, כי אנחנו חייבים להם תשובה. אם שר-החינוך, שלא רצה לטפל בזה, מוכן לשלוח משהו לישיבה זו, זה חשוב.

מ ח ל י ט י ם ליפות כוחה של ועדת-השרים לענייני כלכלה, להחליט על-דעת הממשלה, בדבר סיכום המשא-ומתן הכספי עם הטכניון העברי בחיפה.

593. אישור הצעת חוק שירות מילואים (תגמולים)

(תיקון מס. 5), תשכ"ז-1967

שר העבודה י. אלון:

אני מבקש לשחרר את החוק הזה מהחובה של 48 שעות ולהניח אותו מיד על שולחן-הכנסת.

מ ח ל י ט י ם בהמשך להחלטה 484 (כל/151) מיום ו' באייר תשכ"ז (16.5.67), לאשר הצעת-חוק שירות מילואים (תגמולים) (תיקון מס. 5) ולהגישה מיד לכנסת.

594. ערעור על החלטת ועדת-השרים בעניין טיסות-שכר

של צליינים לגדה-המערבית

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מבקש שערעור שר-התחבורה על טיסות-שכר של צליינים יידון בסמכות הממשלה בוועדת-השרים לענייני כלכלה.

מ ח ל י ט י ם ליפות כוחה של ועדת-השרים לענייני כלכלה, להחליט על דעת הממשלה, בערעור של שר-התחבורה על החלטה לאפשר המשך פעולתן של חברות אשר אירגנו בעבר סיור של צליינים לגדה-המערבית בטיסות-שכר.

595. אישור הצעת חוק החנינה, תשכ"ז-1967

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מבקש לשחרר את החוק הזה מהחובה של שבועיים, ולאפשר להגישו מיד לכנסת.

מ ח ל י ט י ם : בהמשך להחלטה מס. 541 מיום ג' בסיון תשכ"ז (11.6.67) ולהחלטה מס. חק/46 של ועדת-השרים לענייני חקיקה מיום י"ח בסיון ש"ז (26.6.67), לאשר הצעת-חוק החנינה ולהגישה מיד לכנסת.

596. הענקת סמכות לשר-המשפטים להתקין תקנות שעת-חירום

שר המשפטים י.ש. שפירא:

העניקו לי סמכות לטפל באזורים הנוספים של ירושלים, אבל אי-אפשר לפעול בעניינים אלה בדרכים רגילות. על-כן אני מבקש לצרף אותי לרשימת השרים שיכולים להתקין תקנות לשעת-חירום.

מ ח ל י ט י ם למלא את ידי שר-המשפטים להתקין תקנות לשעת-חירום, בהתאם לסעיף 9(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948.

== ==

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מבקש את עניין הצוות הטכני החקלאי להעמיד

על סדר-היום.

הישיבה ננעלה בשעה 13.45
